

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

**Komunální politika a výsledky voleb
v okrese Česká Lípa**

Jan Hlaváč

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra humanitních věd
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jan Hlaváč

Hospodářská politika a správa

Název práce

Komunální politika a výsledky voleb v okrese Česká Lípa

Název anglicky

Local politics and election results in the district of Česká Lípa

Cíle práce

Cílem práce bude ověřit uplatnitelnost teorie Stanislava Balíka, která zobecňuje charakter politiky na územní úrovni veřejné správy. Smyslem bude posoudit, zda je teorie využitelná při interpretaci politických aspektů samosprávy obcí jiného regionu České republiky.

Metodika

1. Subjekty šetření budou obce okresu Česká Lípa. Data potřebná k naplnění cíle práce budou získána zejména prostřednictvím Českého statistického úřadu (především volební data). Zdrojem metodického přístupu bude práce Stanislava Balíka, která je základem jeho studie Okresy na severu.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Doporučené zdroje informací

BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, a.s., 2009, 250 s. ISBN 978-802-4729-084.

BALÍK, Stanislav. Okresy na severu: komunální politika v okresech Šumperk a Jeseník v letech 1989-2006. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008, 198 s. Politologická řada, sv. č. 29. ISBN 978-807-3251-741.

ČMEJREK, Jaroslav, BUBENÍČEK, Václav, ČOPÍK, Jan. Demokracie v lokálním politickém prostoru. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. 240 s. ISBN 978-80-247-3061-5.

RYŠAVÝ, Dan, ŠARADÍN, Pavel. Zastupitelé českých měst a obcí v evropské perspektivě. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2011, 191 s. Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 69. ISBN 978-807-4190-421.

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

Ing. Radek Kopřiva, Ph.D.

Elektronicky schváleno dne 12. 11. 2014

doc. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 13. 11. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 19. 02. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Komunální politika a výsledky voleb v okrese Česká Lípa" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30. 3. 2015

Poděkování

V první řadě bych tímto rád poděkoval vedoucímu mé diplomové práce Ing. Radku Kopřivovi, Ph.D. za cenné rady i odborné připomínky a také za jeho trpělivost a vstřícnost. Dále můj velký dík patří zaměstnancům Českého statistického úřadu za ochotu a pomoc při hledání potřebných údajů.

Komunální politika a výsledky voleb v okrese Česká Lípa

Souhrn

Diplomová práce „Komunální politika a výsledky voleb v okrese Česká Lípa“ analyzuje vývoj aspektů komunální politiky ve vybraném okrese České republiky. Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část se zabývá veřejnou správou a jejím dělením, územní samosprávou, komunálním volebním systémem užívaným v České republice, lokální demokracií a participací občanů. Teoretická část vychází z odborné literatury a odborných článků věnujících se zvolené problematice. Praktická část začíná vymezením a základní charakteristikou okresu Česká Lípa, který leží v severních Čechách v Libereckém kraji. Dále je věnována pozornost volební účasti v jednotlivých volebních aktech konaných v období let 1993 – 2014, zejména však komunálním volbám. Podrobně jsou popsány výsledky komunálních voleb – navrhuje strany, počty kandidátů, získané mandáty, atp. Subjekty šetření jsou všechny obce okresu Česká Lípa aktuálně ke dni voleb. Metodický přístup vychází z práce Stanislava Balíka, která je základem jeho studie *Okresy na severu*. Praktická část je zakončena porovnáním s výsledky Stanislava Balíka a posouzením uplatnitelnosti jeho teorie v jiném regionu České republiky.

Klíčová slova

Komunální politika, volby, volební účast, volební strana, mandát, samospráva obce, obecní zastupitelstvo, starosta.

Local politics and election results in the district of Česká Lípa

Summary

The diploma thesis "Local politics and election results in the district of Česká Lípa" analyzes the development of aspects of local politics in the selected district Česká Lípa. The thesis is divided into theoretical and practical part. The theoretical part deals with public administration and its division, local self - government, municipal electoral system used in the Czech Republic, local democracy and participation of citizens. The theoretical part is based on reference books and academic articles dealing with selected issues. The practical part starts with a basic characteristic and definition of Česká Lípa district which is located in northern Bohemia in the district of Liberec. This part is also devoted to the voter turnout in each electoral acts taking place in the period 1993 - 2014, especially in municipal elections. There are described in detail the results of municipal elections - the requesting parties, the number of candidates, the obtained mandates etc. The subjects of the survey are all municipalities of Česká Lípa district on the date of elections. The methodological approach is based on the work of Stanislav Balík which is the basis of his survey called *Okresy na severu*. The practical part is completed by comparing Stanislav Balík's results and by the assessment of the applicability of his theory in a different region of the Czech Republic.

Key words

Local politics, elections, voter turnout, election party, mandate, self – government municipality, municipal council, mayor.

Obsah

1	ÚVOD	11
2	CÍL PRÁCE A METODIKA	13
2.1	CÍL PRÁCE.....	13
2.2	METODIKA PRÁCE.....	13
2.3	STRUKTURA PRÁCE.....	14
3	TEORETICKÁ VÝCHODISKA	16
3.1	NORMATIVNÍ ASPEKTY (BÁZE) ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVY	16
3.1.1	<i>Rozdělení veřejné správy</i>	<i>16</i>
3.1.2	<i>Územní samospráva.....</i>	<i>17</i>
3.1.3	<i>Komunální volební systém v České republice.....</i>	<i>18</i>
3.2	LOKÁLNÍ DEMOKRACIE	23
3.2.1	<i>Normativní přístup k lokální demokracii</i>	<i>24</i>
3.2.2	<i>Deskriptivní přístup k lokální demokracii</i>	<i>24</i>
3.2.3	<i>Formy demokracie</i>	<i>25</i>
3.2.4	<i>Politická participace občanů.....</i>	<i>26</i>
3.2.5	<i>Lokální politické stranictví</i>	<i>28</i>
4	STANISLAV BALÍK A JEHO PRÁCE	32
5	CHARAKTERISTIKA OKRESU ČESKÁ LÍPA	35
6	VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	40
6.1	VOLEBNÍ ÚČAST V LETECH 1994 – 2014	40
6.1.1	<i>Volební účast v komunálních volbách v obcích okresu Česká Lípa</i>	<i>40</i>
6.1.2	<i>Volební účast v komunálních volbách v závislosti na velikosti obce.....</i>	<i>49</i>
6.1.3	<i>Volební účast v různých druzích voleb</i>	<i>50</i>
6.1.4	<i>Shrnutí výsledků.....</i>	<i>51</i>
6.2	CELKOVÉ VÝSLEDKY KOMUNÁLNÍCH VOLEB	53
6.2.1	<i>Komunální volby v roce 1994</i>	<i>53</i>
6.2.2	<i>Komunální volby v roce 1998.....</i>	<i>54</i>
6.2.3	<i>Komunální volby v roce 2002</i>	<i>55</i>

6.2.4	<i>Komunální volby v roce 2006</i>	56
6.2.5	<i>Komunální volby v roce 2010</i>	58
6.2.6	<i>Komunální volby v roce 2014</i>	60
6.2.7	<i>Shrnutí výsledků</i>	61
6.3	ZASTOUPENÍ ŽEN V KOMUNÁLNÍ POLITICE V OKRESE ČESKÁ LÍPA	63
6.3.1	<i>Shrnutí výsledků</i>	64
7	ZÁVĚR	65
8	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	69
9	PŘÍLOHY	72

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Počet členů zastupitelstva obcí dle počtu obyvatel	18
Tabulka 2 - Počty podpisů na peticích k registraci kandidátních listin nezávislých kandidátů.....	20
Tabulka 3 - Obecní volby v roce 2014 - rozdělení mandátů mezi navrhuující strany	29
Tabulka 4 - Počet obcí a jejich obyvatel dle velikostních kategorií obcí k 31. 12. 2013 .	30
Tabulka 5 - Obce a jejich obyvatelstvo okresu Česká Lípa podle velikostních skupin k 31. 12. 2013	39
Tabulka 6 - Volební účast v jednotlivých obcích okresu Česká Lípa v komunálních volbách 1994 - 2014 (v %)	40
Tabulka 7 - Rozdíl volební účasti v jednotlivých obcích okresu Česká Lípa v po sobě jdoucích komunálních volbách (v %)	44
Tabulka 8 - Volební účast v závislosti na velikosti obcí okresu Česká Lípa v komunálních volbách 1994 - 2014	49
Tabulka 9 - Kandidáti a získané mandáty v komunálních volbách 1994 v okrese Česká Lípa	54
Tabulka 10 - Kandidáti a získané mandáty v komunálních volbách 1998 v okrese Česká Lípa	55
Tabulka 11 - Kandidáti a získané mandáty v komunálních volbách 2002 v okrese Česká Lípa	56
Tabulka 12 - Kandidáti a získané mandáty v komunálních volbách 2006 v okrese Česká Lípa	57
Tabulka 13 - Kandidáti a získané mandáty v komunálních volbách 2010 v okrese Česká Lípa	59
Tabulka 14 - Kandidáti a získané mandáty v komunálních volbách 2014 v okrese Česká Lípa	60
Tabulka 15 - Zastoupení žen na kandidátních listinách v okrese Česká Lípa a v ČR	63
Tabulka 16 - Zastoupení žen v zastupitelstvech v okrese Česká Lípa a v ČR.....	64

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Liberecký kraj: okres Česká Lípa	35
Obrázek 2 - Mikroregiony okresu Česká lípa	37

1 Úvod

Předkládaná diplomová práce představuje výsledky zkoumání zaměřeného na komunální politiku a výsledky voleb ve vybraném regionu. Práce čerpá ze studia odborné literatury doplněné o vlastní analýzu získaných dat. Odborné publikace věnující se problematice regionální či lokální demokracie se ve větší míře objevují až v posledních několika málo letech.

Obecně platí, že obor politologie je v České republice znovu rozvíjen po roce 1989 po pádu komunistického režimu. Začátek 90. let je spojen s přechodem k demokracii, vytvářením demokratických struktur na celostátní úrovni a obnovou svobodných voleb. Až poté se odborná politologická veřejnost začala věnovat regionální a lokální úrovni, a to ze dvou hlavních důvodů. Prvním z nich je to reforma státní správy a samosprávy, ke které došlo na konci 90. let. Tato reforma proběhla v duchu decentralizace rozhodovacích struktur. Politický život začal být vnímán víceúrovňově. Různé úrovně mají rozdílný charakter, a je potřeba na ně nahlížet odlišně. Jedním z hlavních cílů reformy veřejné správy bylo vytvoření vyšších územně samosprávných celků, vznikla tak nová krajská zřízení. V následné fázi reformy bylo posíleno postavení některých obcí, které převzaly většinu kompetencí zaniklých okresních úřadů, zbylé kompetence byly přeneseny na krajské či centrální orgány.

Vedle reformy státní správy a samosprávy je druhým klíčovým aspektem zaměření se na regionální a lokální úroveň integrace České republiky do Evropské unie. Evropský integrační proces je zaměřen zejména na hospodářskou a regionální soudržnost, vyrovnávání regionálních nerovností a s tím spojenou strukturální a regionální politiku.

Řada politologů, věnujících se komunální politice, k mapování českého komunálního prostoru přistupuje ze dvou pozic, mezi kterými jejich práce kolísají. Prvním z nich je tzv. pohled shora. Komunální politika je v tomto případě popisována jako nejnižší patro politiky jako celku. Jednotlivá patra (lokální, regionální, národní a nadnárodní) a jejich fungování lze alespoň částečně vyvozovat z fungování

ostatních pater. Druhý pohled, tzv. zdola, popisuje komunální politiku jako něco jedinečného pro každou obec. Jinými slovy říká, že komunálních politik je tolik, kolik je obcí. Tento přístup vychází z jednotlivých případových studií.¹

Předkládaná diplomová práce se věnuje, především ve své praktické části, komunální politice z pohledu zdola. Případová studie je zaměřena na periferní okres České republiky ležícím na severu Čech a jeho jednotlivým obcím.

Mezi významné autory věnující se komunální politice patří Stanislav Balík, Jaroslav Čmejrek, Petr Jüptner, Dan Ryšavý, Pavel Šaradín či Lukáš Valeš. Studií a prací zabývajících se komunální politikou stále přibývá, což odráží rostoucí aktuálnost tématu.

¹ BALÍK, S. *Okresy na severu*, s. 5.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je ověřit uplatnitelnost teorie Stanislava Balíka, která zobecňuje charakter politiky na územní úrovni veřejné správy. Smyslem je posouzení, zda je daná teorie využitelná při interpretaci politických aspektů samosprávy obcí jiného okrajového regionu (okresu) České republiky. Vybraným okresem v této práci je okres Česká Lípa. Časová dimenze práce je stanovena na rozmezí let 1993 – 2014. Získané výsledky ve zvoleném okrese jsou porovnány s celorepublikovými výsledky a následně s výsledky dosaženými Stanislavem Balíkem ve své práci.

Pro zpracování diplomové práce jsou od Stanislava Balíka převzaty a částečně upraveny některé základní výzkumné otázky. Otázky, na které předkládaná práce odpoví:

- Byl zaznamenán ve vybraném okrese stejný trend vývoje volební účasti v komunálních volbách jako v celé České republice?
- Jaká je pozice velkých parlamentních stran v komunální politice?
- Potvrdí se v daném okrese nepřímá závislost mezi velikostí obce a výší volební účasti?
- Lze nalézt souvislost mezi velikostí volební účasti a poměrem kandidátů vůči obsazovaným mandátům?
- Jaký je zaznamenán trend ve vývoji počtu kandidátek a zastupitelek v komunální politice v okrese v porovnání s celorepublikovými hodnotami?²

2.2 Metodika práce

Informace pro vypracování teoretické části předkládané diplomové práce jsou čerpány z odborné literatury zabývající se zvolenou problematikou. Informace z knižních

² BALÍK, S. *Okresy na severu*, s. 7 – 8.

publikací jsou doplněny o poznatky z politologických časopisů dostupných také online. Aktuální informace jsou získány z oficiálních internetových zdrojů a účinných právních předpisů.

Diplomová práce má charakter *ex post*. Data potřebná k vypracování praktické části jsou zejména čerpána z databází zveřejněných na oficiálních internetových stránkách *Českého statistického úřadu*. Především se jedná o data uveřejněná na internetovém portálu *www.volby.cz*. Metodický postup zpracování dat vychází z práce Stanislava Balíka, která je základem jeho studie *Okresy na severu*.

Diplomová práce v praktické části popisuje volební účast a výsledky voleb ve všech konaných komunálních volbách v rozmezí let 1993 – 2014. Volební účast v komunálních volbách je porovnána s volební účastí ostatních druhů voleb (do krajského zastupitelstva, poslanecké sněmovny, senátu, evropského parlamentu a prezidentských voleb). Prostorem zájmu, ve kterém probíhá výzkum, je okres Česká Lípa ležící v Libereckém kraji. Konkrétně jsou zkoumány jednotlivé obce okresu, které náležely okresu vždy v aktuálním roce konání voleb. Sídelní struktura nebyla po celé zkoumané období shodná. Změny, ke kterým došlo, jsou popsány v kapitole Charakteristika okresu Česká Lípa.

2.3 Struktura práce

Předkládaná diplomová práce je rozdělena do čtyř hlavních kapitol. V první z nich, v kapitole Teoretická východiska, je představena zkoumaná problematika. Je nastíněno základní dělení veřejné správy a více popsána územní samospráva. V závěru kapitoly je věnována pozornost komunálnímu volebnímu systému používanému v České republice a jeho jednotlivým komponentům.

Další kapitola se věnuje osobě a práci Stanislava Balíka, významného českého politologa věnujícího se mimo jiné komunální politice. Kapitola je postavena na představení dvou publikací, ze kterých diplomová práce nejvíce čerpala. Jedná se o publikace „Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky“ a „Okresy na severu: Komunální politika v okresech Šumperk a Jeseník v letech 1989 – 2006“. Z první jmenované jsou čerpána především teoretická východiska. Druhá publikace vykazuje

obdivuhodnou systematičností, s jakou přistupuje k danému tématu. Předkládaná diplomová práce vychází v metodickém přístupu právě z knihy *Okresy na severu* a snaží se ověřit uplatnitelnost teorie i v jiném periferním okrese České republiky.

V následné kapitole je představen prostor zájmu této práce – okres Česká Lípa. Okres je popsán z lokalizačního, geografického a sociálně – demografického hlediska. Je nastíněno jeho administrativní dělení. Na konci kapitoly je věnována pozornost změnám v sídelní struktuře během zkoumaného období v letech 1993 – 2014. Výzkum se věnuje všem obcím ležícím na území okresu vždy v konkrétním roce.

Stěžejní kapitola věnující se konkrétnímu výzkumu je nazvaná Výsledky výzkumného šetření. Kapitola je rozdělena do tří podkapitol, přičemž každá z nich je zakončena shrnutím dosažených výsledků a krátkým porovnáním s výsledky Stanislava Balíka v práci *Okresy na severu*. První podkapitola se věnuje volební účasti v okrese Česká Lípa v letech 1993 – 2014. Nejprve je popsána volební účast v jednotlivých obcích v komunálních volbách, následně je použito hledisko volební účasti v závislosti na velikosti obce a nakonec je porovnána volební účast ve všech druzích voleb. Druhá podkapitola shrnuje volební výsledky v jednotlivých komunálních volbách. Každé komunální volby jsou zkoumány z pohledu navrhujeících stran. Poslední podkapitola je věnována ženám, konkrétně zastoupení žen v komunální politice v okrese Česká Lípa. Je sledován vývoj poměru počtu kandidátek a zastupitelek na celkovém počtu kandidátů respektive zastupitelů. Vývoj poměru v okrese je porovnán s vývojem poměru v celé České republice.

3 Teoretická východiska

3.1 Normativní aspekty (báze) územní samosprávy

3.1.1 Rozdělení veřejné správy

Prvotním nositelem veřejné moci je stát. Subjekty, které ji následně vykonávají, své pravomoci odvozují od státu. Stát svou moc provádí buď orgány moci výkonné, zákonodárné a soudní, nebo jinými subjekty.³

Jako veřejnou správu definuje Koudelka takovou veřejnou moc, která není vykonávána orgány soudní ani zákonodárné moci. Koudelka dále uvádí, že veřejná správa se může vyskytovat ve třech podobách: státní moc, samospráva (územní nebo profesní) a jiné veřejnoprávní korporace (př. Všeobecná zdravotní pojišťovna).⁴

Státy nedovedou zajistit výkon veřejné moci jen pomocí centrálních státních orgánů, potřebují mít své úřady rozmístěny po celém svém území. Podle vztahu a poměru mezi zmíněnými úřady a úřady územní samosprávy, se vymezují tři základní typy obecních zřízení:

- **Oddělená státní správa a samospráva** – na jednom území spolu nezávisle na sobě působí orgány státní i samosprávné. Tento model se nazývá francouzský, neboť vznikl ve Francii za Velké francouzské revoluce.
- **Plná samospráva** – v tomto modelu je veřejná správa vykonávána pouze samosprávnými orgány. Vznik je spojen s Anglií – anglický model. Dle Jellinka⁵ jde vlastně v důsledku o státní správu, neboť model je spojen s dozorovou funkcí parlamentu.
- **Smišená veřejná správa** – samosprávné orgány vykonávají jednak úkoly ve své působnosti a jednak úkoly, které jsou na ně přeneseny ze státní správy. Stát

³ BALÍK, S. *Komunální politika*, s. 11.

⁴ KOUDELKA, Z. *Samospráva*, s. 16 – 17.

⁵ JELLINEK, G. *Všeobecná státověda*, s. 680.

tak využívá struktur samosprávy. Tento model se rozvinul a rozšířil zejména v německých zemích – německý model.⁶

Je zřejmé, že se rozlišuje samostatná a přenesená působnost obcí. Samostatná působnost se týká otázek, které jsou v zájmu samotné obce či občanů dané obce. Především se jedná o schvalování rozpočtu obce, územního plánu, programu rozvoje obce, zakládání a rušení právnických osob, vyhlášení referenda, stanovení počtu členů zastupitelstva a rady obce, volby starosty, atp. V rámci přenesené působnosti vykonávají obce povinnosti, které na ně byly delegovány státem, například evidence obyvatel, vedení matričních, územních a stavebních úřadů, atd. Zákon číslo 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) rozděluje obce dle míry přenesené působnosti na obce základního typu, obce s pověřeným obecním úřadem a obce s rozšířenou působností.⁷

3.1.2 Územní samospráva

Územní samospráva je vymezena jako oprávnění územního celku samostatně rozhodovat ve vymezeném okruhu záležitostí, relativně nezávisle na vyšším společenském celku. Většinou se jedná o otázky místního významu. Místní samospráva a její vývoj je úzce spojen se vznikem a vývojem státu. Její postavení je obecně chápáno jako protiklad k centralizované státní správě, přesto je vždy závislá na centrální moci. Závislost lze spatřovat především z ekonomického pohledu, protože příjmy do rozpočtů samosprávných celků z místních zdrojů nejsou na uspokojování potřeb dostačující a samosprávné celky jsou tak závislé na centrálních zdrojích a dotacích, které poskytují.⁸

Zákon číslo 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) definuje obec jako základní územní samosprávný celek, který je vymezen hranicí území obce. Území celého státu se skládá z území jednotlivých obcí a vojenských újezdů, které k obcím nenáleží. Je tedy zřejmé, že nová obec může vzniknout pouze oddělením od již existující obce nebo zrušením vojenského prostoru. Nová obec pak musí splňovat podmínky uvedené v zákoně (např. o počtu obyvatel). Občanem obce je každá fyzická osoba s trvalým bydlištěm v dané obci a státním občanstvím České republiky. Občané starší 18 let mají aktivní i pasivní

⁶ KOUDELKA, Z. *Samospráva*, s. 26.

⁷ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., LUHANOVÁ, M. *Politika v regionálním rozvoji*, s. 36 – 42.

⁸ ŽALOUDEK, K. *Encyklopedie politiky*, s. 373.

právo v komunálních volbách. Městem se stává obec s alespoň 3 000 obyvateli, pokud tak na návrh samotné obce po vyjádření vlády stanoví předseda Poslanecké sněmovny. Orgány obce jsou zastupitelstvo obce, starosta, rada obce (pokud je zřízena), obecní úřad a zvláštní orgány obce. Členové zastupitelstva jsou voleni v komunálních volbách. Počet členů je závislý na počtu obyvatel v obci k 1. 1. roku voleb. V Tabulce 1 je uvedeno v jakém intervalu počtu členů může zastupitelstvo zvolit nový počet členů do dalšího volebního období. Neurčí-li jiný počet členů, volí se stejný počet členů jako v končícím období. Zastupitelstvo rozhoduje ve věcech samostatné působnosti. Rada obce je výkonným orgánem v oblasti samostatné působnosti. Členové rady jsou voleni z řad zastupitelstva, vždy mezi ně patří starosta a místostarosta (místostarostové). Počet členů je lichý, nejméně však 5 a nejvíce 11, a nesmí přesahovat jednu třetinu členů zastupitelstva. Starosta zastupuje obec navenek a spolu s místostarostou (místostarosty) je volen z řad zastupitelstva.^{9 10}

Tabulka 1 - Počet členů zastupitelstva obcí dle počtu obyvatel

Počet obyvatel	Počet členů zastupitelstva
do 500	5 – 15
nad 500 do 3 000	7 – 15
nad 3 000 do 10 000	11 – 25
nad 10 000 do 50 000	15 – 35
nad 50 000 do 150 000	25 – 45
nad 150 000	35 – 55

Zdroj - Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

3.1.3 Komunální volební systém v České republice

Přestože komunální volební systém vychází ze stejných principů jako volební systém, který se používá při volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, vyznačuje se jistými specifiky. Tato specifika budou popsána níže. Řešené politické otázky jsou na komunální úrovni vázány na konkrétní region, věnují se

⁹ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., LUHANOVÁ, M. *Politika v regionálním rozvoji*, s. 30 – 52.

¹⁰ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPIK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*, s. 37 – 49.

problémům v regionu/obci, přibližují se více samotnému voliči, jeho každodennímu životu, nejsou často řešeny ideologické problémy, atp.¹¹

Od vzniku samostatné České republiky se dosud konaly volby do zastupitelstev obcí šestkrát. Komunální volby v letech 1994 a 1998 se řídily zákonem č. 152/1994 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí. Komunální volby v letech 2002, 2006, 2010 a 2014 se řídily zákonem č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.¹²

Teorie volebního systému rozlišuje pět základních znaků systému – volební obvod, forma kandidatury, struktura hlasu, volební klauzule a volební formule, kterými lze každý volební systém popsat.

3.1.3.1 Volební obvod

Velikost volebního obvodu není určena velikostí území ani počtem obyvatel či voličů v obvodu, ale je určena počtem volených mandátů v daném obvodu. Obec tvoří zpravidla jeden vícemandátový obvod. Zákon č. 491/2001 Sb. umožňuje zastupitelstvu obce vytvořit v obci více volebních obvodů za předpokladu, že v obcích do 10 000 obyvatel je v každém volebním obvodu voleno alespoň pět zastupitelů, v obcích s více než 10 000 a méně než 50 000 obyvateli je voleno minimálně sedm zastupitelů a v obcích nad 50 000 obyvatel musí být v každém volebním obvodu voleno alespoň devět zastupitelů. Městská část nebo městský obvod v Praze a v územně členěných statutárních městech nemohou být ze zákona děleny na více volebních obvodů.¹³

3.1.3.2 Forma kandidatury

V České republice se v komunálních volbách využívá otevřené kandidátní listiny. Volič může hlasovat pro konkrétní kandidátní listinu, pro jednotlivé kandidáty nebo hlasovat pro kandidáty z různých kandidátních listin napříč volebním spektrem. V praxi to znamená, že volič dostane do rukou jeden hlasovací lístek, na kterém jsou vypsané kandidátní listiny všech kandidujících volebních stran. Rozměry takového hlasovacího

¹¹ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., LUHANOVÁ, M. *Politika v regionálním rozvoji*, s. 119.

¹² Vyhledávání v zákonech. Portál veřejné správy [online]. [cit. 2014-11-15]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/?path=/portal/obcan/>.

¹³ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPIK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*, s. 60.

lístku jsou zvláště ve velkých městech dosti velké a mnohdy nepřehledné. To je ovšem nezbytná daň za možnost označit kandidáty z více volebních stran.¹⁴

Ve volbách do místního zastupitelstva kandidují volební strany. Volební stranou se rozumí kandidující politická strana, politické hnutí, jejich koalice, nezávislí kandidáti, jejich sdružení, sdružení politických stran nebo politických hnutí a nezávislých kandidátů. K registraci kandidátních listin nezávislých kandidátů je potřeba petice s podpisy občanů z daného volebního obvodu. Potřebný počet podpisů je uveden v Tabulce 2. Václav Bubeníček v tomto případě poukazuje na paradoxní situaci, kdy v obcích s přibližně více než 15 000 obyvateli se sdružením nezávislých kandidátů „vyplatí“ založit spíše politickou stranu, při čemž je ze zákona potřeba „pouhých“ 1 000 podpisů.¹⁵

Tabulka 2 - Počty podpisů na peticích k registraci kandidátních listin nezávislých kandidátů

Volební obvod s počtem obyvatel	Potřebný počet podpisů voličů z počtu obyvatel volebního obvodu	
	pro nezávislé kandidáty	pro sdružení nezávislých kandidátů
do 500	5%	7%
nad 500 do 3 000	4%, nejméně 25	7%
nad 3 000 do 10 000	3%, nejméně 120	7%
nad 10 000 do 50 000	2%, nejméně 600	7%
nad 50 000 do 150 000	1%, nejméně 1 000	7%
nad 150 000	0,5%, nejméně 1 500	7%

Zdroj - Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a změně některých zákonů

3.1.3.3 Struktura hlasu

Každý volič má k dispozici tzv. vícenásobný (kombinovaný) hlas. Volič si tak může vybrat z několika možností jak hlasovat. Může hlasovat jen pro celou jednu stranu, může označit kandidáty napříč volebními stranami nebo může označit jednotlivé kandidáty a s nimi jednu volební stranu. Každý volič disponuje tolika hlasy, kolik ve volebním

¹⁴ LEBEDA, Tomáš. *Komunální volby klamou. Krátké zastavení nad problematickými aspekty volebního systému pro obecní zastupitelstva*. In *Acta Politologica*, 2009, s 332 – 344.

¹⁵ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., LUHANOVÁ, M. *Politika v regionálním rozvoji*, s. 123 – 124.

obvodě je volebních mandátů. Stranám se vyplatí mít zcela zaplněnou kandidátní listinu. Pro posun v kandidátní listině směrem vzhůru, musí kandidát obdržet určitý počet preferenčních hlasů, který je v případě komunálních voleb v České republice větší nebo roven 110% z celkového počtu hlasů získaných všemi členy strany dělených počtem všech kandidátů. Pořadí kandidátů, kteří překročí stanovenou hranici, se řídí počtem preferenčních hlasů. Zbylí kandidáti jsou seřazeni dle pořadového čísla kandidáta.¹⁶

3.1.3.4 Volební klauzule

V komunálních volbách v České republice platí 5% uzavírací volební klauzule. Nejedná se však vždy o pevně a striktně stanovenou hranici. Dle zákona č. 491/2001 Sb. se hranice 5% může upravovat s přihlédnutím na počet kandidátů na jednotlivých kandidátních listinách. Uzavírací klauzule se tak pro jednotlivé volební strany vypočítá jako součin 5% z celkového počtu hlasů a poměru počtu kandidátů na kandidátní listině k počtu členů voleného zastupitelstva. Dále, pokud by přes 5% hranici nepostoupily alespoň dvě volební strany, snižuje se hranice vždy o 1% postupně, dokud není splněna podmínka dvou a více postupujících stran. V případě, že ve volbách do zastupitelstva obce kandidovala pouze jedna volební strana, k 5% hranici se nepřihlíží.¹⁷

3.1.3.5 Volební formule

Ve volbách do zastupitelstev obcí se mandáty rozdělují na základě principu poměrného zastoupení. Od voleb v roce 2002 se pro přepočítání volebního zisku na mandáty využívá d'Hontova metoda volebního dělitele. Celkový počet hlasů jednotlivých kandidátních listin, které postoupily přes uzavírací klauzuli, se postupně dělí čísly 1, 2, 3, ... až počet zastupitelů volených v daném obvodě. Vypočtené podíly se seřadí podle velikosti až do počtu volených zastupitelů. Volební strany, které mají ve vzniklé řadě své zastoupení, získají tolik mandátů, kolikrát se v řadě vyskytl jejich podíl.¹⁸

Ve volbách v letech 1994 a 1998 se používala metoda Sainte-Laguë, která využívá posloupnosti lichých čísel (1, 3, 5, ... $2n-1$; kde n vyjadřuje počet zastupitelů).¹⁹

¹⁶ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., LUHANOVÁ, M. *Politika v regionálním rozvoji*, s. 124 – 126.

¹⁷ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*, s. 63.

¹⁸ Tamtéž, s. 63 – 64.

¹⁹ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., LUHANOVÁ, M. *Politika v regionálním rozvoji*, s. 127 – 128.

Rozdíl mezi jednotlivými metodami volebních dělitelů spočívá v posloupnosti dělitelů. Malé intervaly mezi děliteli posilují nadreprezentaci silných velkých stran, naopak větší intervaly posilují proporcionalitu voleb – posílení malých stran. Dalším faktorem působícím na proporcionalitu voleb je výše prvního dělitele. Nadreprezentace silnějších stran je tím větší, čím větší je první dělitel.²⁰

Ve svém článku uveřejněném v časopise *Acta Politologica* Tomáš Lebeda upozorňuje na častou neznalost a nepochopení hlasování v komunálních volbách. Voliči si mnohdy myslí, že při označení jednotlivých kandidátů dávají svůj hlas pouze vybraným kandidátům. Pravda je však někde jinde. Hlas pro kandidáta je v první řadě hlasem pro volební stranu. Hlasy pro jednoho kandidáta ho mohou posunout výše, ale nemusí, jak již bylo popsáno. Nejprve jsou jednotlivým stranám na základě d'Hontovy metody volebního dělitele přiděleny mandáty. Po té teprve přichází na řadu hlasy pro jednotlivé kandidáty a možné posuny kandidátní listinou směrem nahoru. Většina voličů očekává, že konečné pořadí kandidátů je dáno absolutním počtem preferenčních hlasů. K posunu na přední pozice je ovšem potřeba takový počet hlasů, jako je 110% hlasů průměrného počtu hlasu jednoho kandidáta z listiny. Ve svém článku dále Tomáš Lebeda ukazuje demonstrativní paradoxní situaci, která může nastat a často se tak děje. Do zastupitelstev jsou nakonec zvoleni kandidáti, kteří získají menší počet hlasu než jejich kolegové z kandidátní listiny umístění níže.²¹

²⁰ ČMEJREK, J., *Obce a regiony jako politický prostor*, s. 51.

²¹ LEBEDA, Tomáš. *Komunální volby klamou. Krátké zastavení nad problematickými aspekty volebního systému pro obecní zastupitelstva*. In *Acta Politologica*, 2009, s. 332 – 344.

3.2 Lokální demokracie

Úroveň lokálního demokratického procesu není v centru pozornosti médií a široké veřejnosti, neboť je plně zastíněna národní úrovní a v posledních letech i nadnárodní. Z tohoto důvodu mohou být zkresleny výsledky komunálních voleb při interpretaci v médiích. Zejména se jedná o výsledky velkých parlamentních stran. Ve velkých městech mohou mít výsledky komunálních voleb vypovídací hodnotu i z hlediska celostátního rozložení politických sil, v menších obcích mohou tyto výsledky naopak rozložení politických sil výrazně zkreslovat. Často v nich kandidují lokální volební subjekty pod hlavičkou některé z parlamentních politických stran, s níž však ve skutečnosti nemusí mít téměř nic společného. Rovněž některé politické koalice, které vznikají na obecní úrovni, by na národní politické úrovni byly nemyslitelné.²²

Ze jmenovaných důvodů je patrné, že na komunální a někdy i regionální úrovni spolu mohou spolupracovat politické strany, které by na národní úrovni spolu nespolečně pracovali. Takových případů v posledních letech přibývá. Ryšavý a Šaradín ve své publikaci citují tehdejšího senátora Petra Víchu, který v rozhovoru pro týdeník Respekt uveřejněném 29. 11. 2009 mimo jiné odpovídal na otázku „*Je zkušenost koalice ČSSD s komunisty v krajích přenosná na vládní úroveň?*“. Senátor Vícha řekl: „... *Začnu ale nejprve komunální politikou, kde zastávám názor, že na obecní úrovni by nemělo jít o politiku, ale o konkrétní práci pro občany a město. Proto existuje napříč republikou mnoho různých koalic mezi různými stranami, a když město funguje, tak je to v pořádku a občany nezajímá, kdo je z které strany. Regionální politika se více blíží komunální politice než vládní. Nepřijímají se zde zákony, vykonává se zde množství úkolů státní správy a samospráva opět pracuje pro občany kraje...*“²³

Po roce 1989 směřoval hlavní zájem sociologů a politologů zejména na otázky související s přechodem k demokracii a s celým transformačním procesem. Během devadesátých let se předmětem zájmu odborné veřejnosti stávaly také aspekty politického procesu lokální a regionální úrovně. Do značné míry to bylo způsobeno reformou územní veřejné správy a s posilováním pravomocí v samostatné působnosti obcí. Reforma veřejné

²² ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*, s. 7.

²³ RYŠAVÝ, D., ŠARADÍN, P. *Zastupitelé českých měst a obcí v evropské perspektivě*, s. 60.

správy měla dvě fáze. V první fázi vznikly krajské samosprávy, ve druhé fázi zanikly okresní samosprávy a jejich pravomoci byly přeneseny buď na krajskou úroveň, nebo na úroveň některých obcí – obce s rozšířenou působností a obce s pověřeným obecním úřadem.²⁴

3.2.1 Normativní přístup k lokální demokracii

Tento přístup, jak název napovídá, se zabývá normami, tím co je správné a co není. Hodnotí a zvažuje náležitosti společnosti a politického prostoru. Vychází z obecných východisek a dochází ke konkrétním závěrům. V tomto přístupu definice lokální demokracie vychází z obecného chápání demokratických institucí či procesů. Mezi tyto instituce (procesy) se zařazují:

- *pravidelně se opakující volby;*
- *právo politické opozice a menšin na vyjádření svých představ včetně možnosti ovlivnit rozhodovací proces;*
- *možnost alternace vlád;*
- *uznání a ochranu základních občanských a politických práv;*
- *právo na osobní rozvoj, ekonomická práva a ekologická práva.*²⁵

Instituce jsou následně doplněny o pojmy týkající se lokální demokracie: občanství a komunita, diskuze, politická socializace, dobrá vláda a sociální prosperita.²⁶

3.2.2 Deskriptivní přístup k lokální demokracii

Uplatnění deskriptivního přístupu při vymezení pojmu lokální demokracie slouží k odlišení politického prostředí, v němž působí demokratické instituce. Tento přístup pouze popisuje, nikoli hodnotí, politické jevy, politické instituce, mocenské autority a politickou praxi. Jako příklad uvádí Václav Bubeníček článek Michala Illnera (Velikost obcí, efektivita jejich správy a lokální demokracie. In *Autonomie a spolupráce: důsledky*

²⁴ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*, s. 7 – 8.

²⁵ Tamtéž, s. 11 – 12.

²⁶ Tamtéž, s. 12.

ustanovení obecního zřízení po roce 1990), kde se autor věnuje dopadům velikosti obce na místní kulturní, sociální, politický a ekonomický život. Dále autor článku představuje soupis argumentů pro a proti integraci obcí do větších samosprávných celků. Spojitost mezi velikostí obce a demokratickým charakterem lokální politiky Illner hodnotí z pohledu lokální vlády a občanské participace. Oproti předešlému přístupu však neukazuje ideální podobu lokální demokracie, ale uvažuje o povaze demokratické lokální politiky v různě velkých obcích.²⁷

3.2.3 Formy demokracie

3.2.3.1 Přímá demokracie

Přímá demokracie je definována jako systém, ve kterém lidé přímo činí důležitá politická rozhodnutí. Její fungování je spojeno s malými politickými jednotkami, v antickém Řecku označovanými jako polis. V současných velkých moderních státech je prakticky nerealizovatelná i přes rozvoj moderních komunikačních technologií. Přímá demokracie však i v současné době může fungovat na regionální a lokální úrovni. Výjimkou k tomuto tvrzení je Švýcarsko, které je příkladem země s vysokým podílem přímé demokracie na rozhodování na lokální, regionální ale i na celostátní úrovni. Prvky přímé demokracie lze nalézt i v reprezentativních (zastupitelských) systémech, patří mezi ně:

- *přímá volba exekutivy (např. ve Francii);*
- *referendum (např. o vstupu ČR do EU);*
- *tzv. recall, možnost nahradit stávajícího poslance (některé švýcarské kantony);*
- *tzv. primárky (navrhování kandidátů pro prezidentské volby v USA).²⁸*

3.2.3.2 Reprezentativní (zastupitelská) demokracie

V kontrastu s přímou demokracií je často reprezentativní demokracie označována jako nepřímá demokracie. V reprezentativní demokracii si lidé volí své zástupce, kteří za ně následně vytváří politická rozhodnutí. Zástupci jsou voleni zpravidla ve svobodných,

²⁷ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*, s. 15 – 16.

²⁸ DOČEKALOVÁ, P., ŠVEC, K. a kol. *Úvod do politikologie*, s. 98.

tajných a soutěživých volbách. Výhodou této formy demokracie je její uplatnitelnost ve velkých společenstvích lidí (státech). Z tohoto důvodu je v současnosti nejrozšířenějším typem demokracie.²⁹

3.2.4 Politická participace občanů

V reprezentativní demokracii občané předávají moc svým zástupcům a díky pravidelně se opakujícím volbám mohou vyjádřit svůj souhlas či nesouhlas s nakládáním delegované moci. Z tohoto důvodu je účasti občanů na volbách přisuzována důležitost ve funkčnosti demokratického systému. Účast na volbách je základem reprezentativní demokracie. Participace občanů na lokálním politickém procesu bývá zkoumána ve třech rovinách. První zahrnuje účast ve volbách, tj. volební participace. Druhá rovina představuje podobu politické participace ve smyslu členství v politických stranách, účast na politických diskusních fórech, zapojení se do volebních a dalších aktivit politických stran, kontakty s politickými představiteli, atp. Třetí rovina participace občanů na první pohled není přímo spojena s politickým rozhodováním, nelze na ni však zapomenout. Jedná se o zapojení občanů do veřejného života v dané obci.³⁰

Z těchto tří rovin je nejnárodněji zkoumaná, z hlediska dostupnosti dat, volební účast občanů. Proto je často zaměňována, a v některých publikacích ztotožňována, s obecným pojmem politická participace – například Šaradín, 2004. Jiní autoři naopak tvrdí, že politická participace a volební účast nemají nic společného – například Vráblíková, 2008.

Nejčastější definice volební účasti v odborné literatuře je následující. *Jedná se o průměrnou intenzitu účasti obyvatel ve volbách, vyjádřenou procentuálním podílem těch voličů, kteří si vyzvedli úřední obálku pro odevzdání svého hlasu, platného i neplatného, ve vztahu ke všem občanům, kteří disponují volebním právem.* Volební účast je proměnlivá v čase, prostoru, i typu volebního aktu. Mezi obecné faktory ovlivňující výši volební účasti řadí L. Cabada a M. Kubát tyto: právní podmínky, volební systém, typ stranického

²⁹ DOČEKALOVÁ, P., ŠVEC, K. a kol. *Úvod do politologie*, s. 99.

³⁰ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPIK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*, s. 77 – 78.

systemu, četnost volebních aktů, sociálně demografické faktory (pohlaví, věk, vzdělanost).³¹

Studie ukazují, že reprezentativní demokracie se dlouhodobě potýká s poklesem volební účasti a malým zájmem občanů o politické dění. Odborná politologická veřejnost ve vysvětlování poklesu není jednotná. Pokles volební účasti je možno vysvětlit dvěma způsoby. První vysvětluje pokles jako varovný signál ohrožující demokracii. Volební účast je zde chápána jako základní výraz podpory a loajality společnosti vůči politickému systému a jako indikátor kvality demokracie. Vytváří se tak prostředí pro ideologie, které mohou zničit či ohrozit demokracii. Druhý přístup vidí v poklesu volební účasti spíše normální a přirozený jev, který je důsledkem souhlasu s dosavadním vývojem a občané tak nemají potřebu se k dění vyjadřovat, nebo s rezignací, že svou volbou stejně nic nezmění a nejedná se o nic zásadního. Krizi demokratického systému tento přístup spatřuje ve vysokém nárůstu volební účasti.³²

Volební akty dle zájmu voličů a důležitosti, kterou jim přiřkládají, se dělí podle volební účasti na primární (prvořadé) a sekundární (druhořadé). Na základě odborných empirických výzkumů politologická literatura řadí jednotlivé druhy voleb do těchto dvou kategorií.

Primární volby jsou volby s podstatně vyšší volební účastí. Jedná se o volby, při kterých se občané identifikují se státem, kde žijí, volby, při kterých jsou voleni zástupci do té komory parlamentu, která má rozhodující vliv na formování vlády a která reprezentuje zákonodárnou moc. V České republice se v tomto případě jedná o Poslaneckou sněmovnu Parlamentu ČR. Volební účast se v tomto případě pohybuje na dvojnásobku než u voleb druhořadých. Zatím jediné volby prezidenta České republiky, dle zájmu občanů, jsou řazeny také mezi primární volby. Komunální volby se řadí dle volební účasti hned za volby do poslanecké sněmovny. Účast v nich nedosahuje zpravidla takových hodnot jako u voleb do poslanecké sněmovny, přesto je výrazně vyšší než u ostatních druhů voleb. V primárních volbách se občan identifikuje nejen se státem, jak již zaznělo, ale také s obcí

³¹ BALÍK, S. *Komunální politika*, s. 165 – 166.

³² BALÍK, S. *Okresy na severu*, s. 42 – 43.

kde žije, která pro něho reprezentuje každodenní přirozený sociální a politický prostor jeho života.³³

Ostatní druhy voleb jsou řazeny mezi sekundární. Ze zmíněného důvodu o ně občané projevují menší zájem. V České republice to jsou volby do Senátu Parlamentu ČR, volby do krajských zastupitelstev a volby do Evropského parlamentu.³⁴

3.2.5 Lokální politické stranictví

Bez politického stranictví by v dnešní době snad ani neexistovala reprezentativní demokracie. Hlavní funkce politických stran představuje propojení mezi občany a politickou mocí. Zároveň politické strany umožňují politickou participaci občanům. Jak bylo popsáno výše, strany se ucházejí o voličské hlasy a současně sdružují politicky aktivní občany se společnými názory, postoji a zájmy. Strany usilují o získání co největšího podílu na státní moci a ve veřejné správě, prosazují cíle a zájmy svých voličů a stoupenců.³⁵

Postavení velkých (parlamentních) politických stran na komunální úrovni politického dění lze nesnadněji posoudit z výsledků voleb do zastupitelstev obcí. V následující Tabulce 3 je znázorněno rozdělení mandátů mezi hlavní navrhuující strany v komunálních volbách v roce 2014. Z výsledků je patrné, že velké strany zastoupené v poslanecké sněmovně získaly ve všech typech zastupitelstev dohromady necelou čtvrtinu mandátů (24,54%). Dominující většinu dvou třetin mandátů získali nezávislí kandidáti všech forem (66,74%). Zbylých 8,72% mandátů získaly navrhuující strany lokálního či regionálního charakteru. Data dále ukazují velké rozdíly mezi městy a neměstskými obcemi. Zatímco ve městech získaly velké strany polovinu mandátů (50,58%) a nezávislí kandidáti pětinu všech mandátů (22,64%), v neměstských obcích je jejich pozice vyměnila a rozdíl ještě narostl. V neměstských obcích získaly velké strany pouhých 15,93% mandátů a nezávislí kandidáti 61,23% mandátů. Ostatní navrhuující strany ve městech i v neměstských obcích získaly okolo čtvrtiny mandátů (26,78%, respektive 22,84%).

³³ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*, s. 78.

³⁴ Tamtéž.

³⁵ Tamtéž, s. 65.

Tabulka 3 - Obecní volby v roce 2014 - rozdělení mandátů mezi navrhuující strany

Navrhující strana	Celkem		Neměstské obce		Města	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Velké strany	15 242	24,54	7 724	15,93	6 893	50,58
- ČSSD	3 806	6,13	1 934	3,99	1 839	13,49
- ANO	1 610	2,59	302	0,62	1 298	9,52
- KSČM	2 564	4,13	1 391	2,87	1 119	8,21
- TOP 09	868	1,40	238	0,49	488	3,58
- ODS	2 398	3,86	920	1,90	1 294	9,50
- KDU-ČSL	3 996	6,43	2 939	6,06	855	6,27
Nezávislí kandidáti	41 460	66,74	29 694	61,23	3 085	22,64
Ostatní strany	5 419	8,72	11 075	22,84	3 650	26,78
Celkem	62 121	100,00	48 493	100,00	13 628	100,00

Zdroj - Český statistický úřad (volby.cz), vlastní výpočty

Pro českou komunální politiku jsou charakterističtí nezávislí kandidáti, jako jednotlivci nebo jako místní sdružení, kteří vytvářejí vlastní kandidátní listiny. Nezávislí kandidáti vyhovují podmínkám v České republice zejména z důvodů rozdrobené sídelní struktury, pro kterou je charakteristické velké množství malých obcí.³⁶

V Tabulce 4 jsou uvedeny počty obcí a jejich obyvatel podle velikostních kategorií obcí. Z celkového počtu 6 253 obcí má více než polovina obcí méně než 500 obyvatel. Do této kategorie patří 3 473 obcí, ve kterých žije pouhých 8% všech obyvatel státu. Téměř 90% všech obcí v České republice spadá do kategorie obcí s méně než 2 000 obyvateli. Pouze 271 obcí (4,33% všech obcí) je v největší kategorii s více než 5 000 obyvateli, v těchto obcích žije více než 60% obyvatel celé České republiky.

³⁶ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*, s. 74.

Tabulka 4 - Počet obcí a jejich obyvatel dle velikostních kategorií obcí k 31. 12. 2013

Velikostní kategorie	Počet obcí		Počet obyvatel	
	abs.	%	abs.	%
do 500	3 473	55,54	838 811	7,98
501 – 1 000	1 356	21,69	953 571	9,07
1001 – 2 000	742	11,87	1 031 212	9,81
2001 – 5 000	411	6,57	1 246 895	11,86
5 001 a více	271	4,33	6 445 636	61,29
Celkem	6 253	100,00	10 516 125	100,00

Zdroj - Český statistický úřad, vlastní výpočty autora

V komunálních volbách v nejmenších obcích dle statistických analýz představují nezávislí kandidáti hlavní a někdy i jediný způsob formování politických subjektů. Ve větších obcích doplňují stranické spektrum. Úloha nezávislých kandidátů je v nepřímé úměrnosti s velikostí obcí, čím větší obec tím menší vliv nezávislých kandidátů. Přesto lze v České republice běžně nalézt malé město, ve kterém by nezávislí kandidáti měli stále významný vliv.

Jako příklad lze jmenovat v okrese Česká Lípa město Kamenický Šenov (4 034 obyvatel). V komunálních volbách v roce 2014 bylo voleno 15 zastupitelů. Sdružení nezávislých kandidátů získaly devět mandátů: šest mandátů získalo sdružení Kamenický Šenov a tři mandáty sdružení Naše město. V jiném městě okresu Česká Lípa ve Stráži pod Ralskem (4 021 obyvatel) získala sdružení nezávislých kandidátů dvanáct ze sedmnácti zastupitelských míst: po třech mandátech sdružení Volba pro Stráž, Zdravé město a Občané pro Stráž, dva mandáty sdružení Horka a jeden mandát sdružení Mládež.³⁷

³⁷ Český statistický úřad, dostupné z: www.volby.cz.

Vysoká provázanost sociální sítě v menších obcích podstatně ovlivňuje volební chování obyvatel obce. V menších obcích platí tzv. sousedský efekt, který představuje hlasování dle osobních sympatií ke kandidátovi. Stranická příslušnost bývá povětšinou v menších obcích přítěží. Velké parlamentní strany v malých obcích kandidují jen zřídka a mnohdy neúspěšně. Naopak ve velkých městech je politické spektrum při komunálních volbách a volbách do poslanecké sněmovny téměř totožné.³⁸

³⁸ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., LUHANOVÁ, M. *Politika v regionálním rozvoji*, s. 120.

4 Stanislav Balík a jeho práce

Zdrojem metodického přístupu ke zkoumané problematice v praktické části této diplomové práce je práce Stanislava Balíka, která je základem jeho studie *Okresy na severu*. V teoretické části předkládaná diplomová práce mimo jiné čerpá a cituje Stanislava Balíka taktéž. Proto je na místě tuto kapitolu věnovat právě osobě významného českého politologa a historika, věnujícího se mimo jiné lokální politice. V závěru kapitoly jsou krátce charakterizovány vybrané publikace, ze kterých je v předkládané diplomové práci nejvíce čerpáno.

Stanislav Balík se narodil 20. 02. 1978 v Šumperku. V současné době je ženatý a má dvě dcery. Své vzdělání a akademickou kvalifikaci spojil s Masarykovou univerzitou v Brně, všechny své tituly získal právě zde. Titul Mgr. získal v roce 2001 v oboru historie na Filosofické fakultě a zároveň v oboru politologie na Fakultě sociálních studií. V téže roce získal ještě titul PhDr. obor politologie na Fakultě sociálních studií. O tři roky později v roce 2004 získal titul Ph.D. v oboru politologie na Fakultě sociálních studií. V roce 2008 Stanislav Balík získal docenturu, opět za obor politologie na Fakultě sociálních studií.³⁹

V letech 2001 – 2002 pracoval jako odborný asistent na Katedře společenských věd Fakulty velitelské a štábní Vojenské akademie v Brně. Od roku 2002 pracuje na Katedře politologie Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity. V letech 2002 – 2004 jako asistent, v letech 2005 – 2008 jako odborný asistent a od roku 2008 jako vedoucí katedry.⁴⁰

Kromě zmíněného v letech 2001 – 2003 dělal odborného pracovníka v Centru pro studium demokracie a kultury, kde následně v letech 2003 – 2013 pracoval jako výkonný ředitel a od roku 2014 je předsedou dozorčí rady. Dále je členem několika redakčních rad – od roku 2003 v časopisu *Revue Politika*, od roku 2005 časopisu *Evropská volební studia*, od roku 2008 časopisu *Církevní dějiny*.⁴¹

Nejen pedagogická činnost, ale i odborné zaměření a témata publikací a článků Stanislava Balíka, je zaměřena na moderní českou politiku, moderní české dějiny,

³⁹ Lidé na MU. Masarykova univerzita [online]. [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://www.muni.cz/people/12180/cv>.

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ Tamtéž.

komunální politiku a nedemokratické režimy. V následujících odstavcích budou podrobně představeny dvě publikace, ze kterých předkládaná diplomová práce zejména čerpala.

První představenou publikací je kniha „Okresy na severu: Komunální politika v okresech Šumperk a Jeseník v letech 1989 – 2006“. Z této knihy, jak již bylo řečeno, předkládaná diplomová práce čerpá zejména metodický přístup ke zkoumané problematice komunální politiky.

Stanislav Balík se v této publikaci zaměřuje na všechny obce dvou moravských okresů – Šumperk a Jeseník. Zaměřuje se plně na lokální politiku, případný výklad výsledků voleb do Poslanecké sněmovny či Senátu Parlamentu ČR slouží především k poznání jednotlivých aspektů voleb komunálních. V jednotlivých kapitolách se postupně věnuje charakteristice okresů Šumperk a Jeseník, přechodu k demokracii ve vybraných obcích, volební účasti v komunálních volbách (mimo jiné také porovnání s volební účastí v ostatních druzích voleb), souhrnné analýze výsledků komunálních voleb konaných v letech 1990 – 2006, velkým parlamentním stranám v zastupitelstvech obcí s obecní radou, velká pozornost je věnována tvorbě obecních exekutivních koalic a analýze starostů jako klíčových aktérů komunální politiky. I přes zaměření na určitý region a deklarovaný pohled na politiku „zdola“ mají některá zjištění dopad na poznání české komunální politiky jako celku. *Lokální politika může být zkoumána dvěma způsoby, tzv. pohledem zdola nebo shora. Pohled shora odpovídá metodologickému i předmětnému vnímání komunální politiky jako určitého sklepa politiky na národní úrovni. Pohled zdola považuje každý lokální politický systém za určitý „vlastní mikrokosmos“.*⁴²

Druhou představenou publikací je kniha „Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky“. Z této publikace čerpá předkládaná diplomová práce zejména v teoretické části. V době vzniku (2009) se jednalo o zcela ojedinělou publikaci tohoto typu, neboť se souhrnně zabývá všemi aspekty lokální politiky, jsou popsány všechny dimenze politiky, a to vztahová (politics), institucionální (polity) i obsahová (policy). Stanislav Balík zde využívá pohledu shora. Celá publikace je členěna do deseti kapitol, které souhrnně pokrývají celou problematiku lokální politiky, nejen v České republice. První kapitola se

⁴² JÜPTNER, P. Recenze: Stanislav Balík: „Okresy na severu. Komunální politika v okresech Šumperk a Jeseník v letech 1989–2006.“ – Jan Čmejrek: „Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR.“. In Acta Politologica, 2009, s. 94 – 97.

věnuje základním teoretickým modelům a konceptům, základním znakům samosprávy, terminologii obcí (obec, město, městys, obec s rozšířenou působností, atp.). Druhá kapitola je věnována funkcím místní samospráva a financování obcí. Ve třetí kapitole se Stanislav Balík věnuje vývoji komunálního systému v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od druhé poloviny 19. století do roku 1990. V další kapitole je představena komunální politika a její vývoj v České republice po roce 1990. Pozornost je věnována místnímu, personálnímu a symbolickému vymezení obce, dále působnost obce a její orgány a v poslední podkapitole je nastíněna problematika místního referenda. V Páté kapitole je popsán vývoj komunálního volebního systému od roku 1990 a jeho komponenty. V šesté kapitole se autor věnuje stručné charakteristice obecního zřízení, volebnímu systému, možnosti kandidatury a orgánům místní samosprávy ve vybraných zemích Evropy – Slovensko, Rakousko, Polsko, Maďarsko, Německo a Francie. Sedmá kapitola se věnuje souhrnným výsledkům komunálních voleb z let 1990 – 2006 konaných v České republice. Na toto navazuje autor v další kapitole a věnuje se volební účasti a preferenčnímu hlasování. V kapitole devět se Stanislav Balík věnuje jedné ze svých specializací, a to problematice koalic. V závěru kapitoly se věnuje postavení starostů. Poslední desátá kapitola se věnuje obsahové dimenzi politiky.⁴³

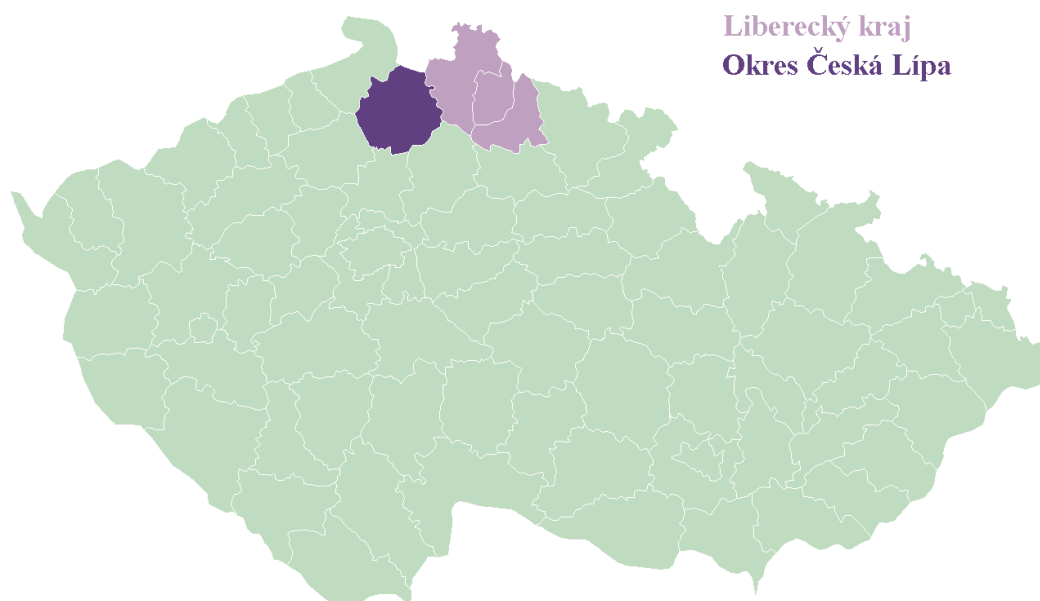
⁴³ ŠVEC, K. *Recenze: Balík, Stanislav: „Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky.“*. In Acta Politologica, 2010, s. 94 – 97.

5 Charakteristika okresu Česká Lípa

Reforma státní správy v roce 2000 rozdělila Českou republiku na čtrnáct krajů, jakožto vyšší územní celky. Na severu Čech vznikl Liberecký kraj, který se skládá ze čtyř okresů. Jedná se o okresy Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec a Semily. Okres Česká Lípa leží v západní části kraje a je ze zmíněných okresů největší.

Okres Česká Lípa je příhraničním okresem, na severu hraničí krátkým úsekem se Spolkovou republikou Německo. V rámci Libereckého kraje sousedí okres Česká Lípa pouze s okresem Liberec. Na jihovýchodě a jihu má společnou hranici se Středočeským krajem, konkrétně se jedná o okresy Mladá Boleslav (na jihovýchodě) a Mělník (na jihu). Západním sousedem je okres Litoměřice a severozápadním okres Děčín, oba z Ústeckého kraje.

Obrázek 1 - Liberecký kraj: okres Česká Lípa

Zdroj - Český statistický úřad

S platností od 1. 1. 2003 reforma státní správy zrušila okresní úřady a stanovila 205 obcí s rozšířenou působností (ORP), které převzaly většinu působnosti bývalých okresů. Některé působnosti přešly na kraje. Okresy v současné době existují pouze jako statistické a územně orientační jednotky. Dále jsou dle reformy vymezeny obce

s pověřeným obecním úřadem (POU). V okrese Česká Lípa je v současnosti pět správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem – Cvikov, Česká Lípa, Doksy, Mimoň a Nový Bor. POU Cvikov zahrnuje pět obcí, POU Česká Lípa dvacet, POU Doksy dvanáct, POU Mimoň devět a POU Nový Bor jedenáct. Správní obvody obcí s rozšířenou působností jsou na území okresu dva. ORP Česká Lípa zahrnuje 41 obcí a pod ORP Nový Bor spadá 16 obcí.⁴⁴

Podle obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem je okres rozdělen do pěti mikroregionů, které se používají jako základní statistické jednotky. Jak bylo naznačeno výše, jedná se o mikroregiony:

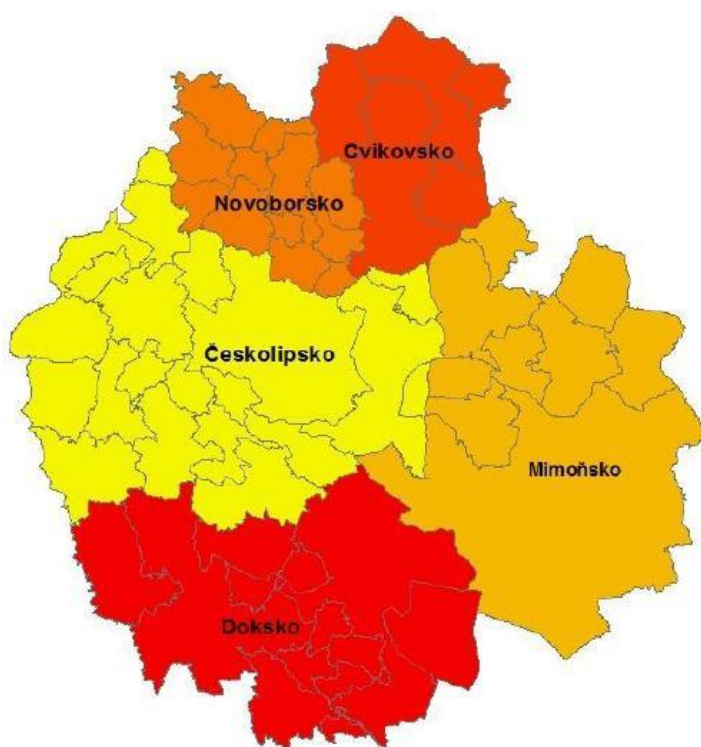
- **Cvikovsko** – Region leží v severovýchodní části okresu. Přes region prochází horský pás, dříve tu bylo velmi rozšířené zemědělství. Dopravní spojení je problematické hlavně menších obcí, zajišťováno je především autobusovou dopravou, železniční stanice je pouze v obci Svor.
- **Českolipsko** – Jedná se o tradičně průmyslový region. Na Českolipsku je soustředěn zejména automobilový průmysl. Průmyslová zóna Dubice se rozkládá na 400 ha, kde jsou soustředěny největší podniky v okrese. Dopravní podmínky jsou dobré. Česká Lípa je železničním uzlem.
- **Doksko** – Tato oblast v jižní části okresu je orientována na turistický ruch, nachází se tu rekreační oblast Máchova jezera. Zaměstnanost je ovlivněna sezonní fluktuací. Průmyslových podniků je zde jen několik. Veřejná doprava je zajišťována především autobusovou dopravou, zvláště v oblasti Kokořínska a Dubska kde není železnice.
- **Mimoňsko** – Tento region leží ve východní části okresu. Na Mimoňsku je tradičně rozšířen textilní průmysl a také těžba uranu, která je ovšem v poslední době v útlumu. Region je z velké části tvořen lesy. Nachází se tu bývalý vojenský prostor Ralsko. Dopravní obslužnost je v celém regionu na dobré úrovni.

⁴⁴ Města a obce online: Liberecký kraj. Města a obce [online]. [cit. 2014-11-10]. Dostupné z: http://mesta.obce.cz/zs-kraj/vyhledat_kraj-78.htm.

- **Novoborsko** – Region je proslulý zejména svým tradičním sklářským průmyslem. Výroba skla se soustřeďuje hlavně na užitkové a dekorativní sklo, lustry a technické sklo. Dopravní podmínky jsou na dobré úrovni. Region je vyhledáván turisty v létě i zimě pro krásnou nížinnou i horskou přírodu.⁴⁵

Obrázek 2 zobrazuje mapu okresu Česká Lípa rozděleného na mikroregiony obcí s pověřeným obecním úřadem. Mikroregiony jsou na obrázku rozděleny na území jednotlivých obcí.

Obrázek 2 - Mikroregiony okresu Česká lípa

Zdroj: Kontaktní pracoviště česká lípa, Analýza vývoje na trhu práce v okrese Česká Lípa

Rozlohou 1 073 km² je největším okresem v Libereckém kraji, z jehož území zaujímá více než jednu třetinu. K 31. 12. 2013 žilo v okrese Česká Lípa 102 811 obyvatel. S hustotou osídlení 95,8 obyvatel na km² zaujímá ze všech okresů Libereckého kraje poslední místo.⁴⁶

⁴⁵ Kontaktní pracoviště česká lípa. Analýza vývoje trhu práce v okrese Česká Lípa. Česká Lípa, 2013. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/lbk/kop/ceska_lipa/zprava_o_situaci_na_trhu_prace.

⁴⁶ Charakteristika okresu Česká Lípa. Český statistický úřad [online]. [cit. 2014-11-10]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_cl.

Územím okresu procházejí tři geografická pásma – nížinné (do 300 m. n. m.), podhorské (300 – 500 m. n. m.) a horské (nad 500 m. n. m.). Na více než třetinu území zasahují chráněné krajinné oblasti Lužické hory, České středohoří a Kokořínsko. Podíl lesní půdy na celkové rozloze okresu je 47% a zemědělské půdy 40%. Okres Česká Lípa je mezi 10 nejlesnatějšími okresy České republiky. Hlavním vodním tokem protékajícím z východu na západ je řeka Ploučnice. Vodní plocha v celém okrese zaujímá více než 2 500 ha. Největší vodní plochou je Máchovo jezero, které je známou rekreační oblastí.⁴⁷

Nejnavštěvovanější historickou památkou okresu je hrad Bezděz, jedna z dominant celého Libereckého kraje. Na území okresu se dále nacházejí zámky Zákupy, Lemberk a Houska. Mimo to turisty láká k návštěvě skalní hrad Sloup (největší skalní hrad v Čechách), vlastivědné muzeum v České Lípě, sklářská muzea v Novém Boru a Kamenickém Šenově, hasičské muzeum v Novém Oldřichově, muzeum lidového bydlení v Kravařích či literární památník K. H. Máchy v Doksech. Letní rekreace jsou spojené s vodní plochou Máchova jezera.⁴⁸

Okres Česká Lípa je důležitým dopravním uzlem. Protíná se tu silnice I. třídy, která vede z Prahy na sever k hraničním přechodům se Spolkovou republikou Německo, a silnice II. třídy vedoucí ze západu na východ, která spojuje průmyslový pás Krušných hor s aglomerací Liberce a Jablonce nad Nisou.

Údaj k 31. 12. 2013 udává, že se v okrese nachází 57 obcí. Z nichž jedenáct obcí má statut města – Cvikov, Česká Lípa, Doksy, Dubá, Kamenický Šenov, Mimoň, Nový Bor, Ralsko, Stáž pod Ralskem, Zákupy a Žandov. Obce Dubá, Ralsko, Zákupy a Žandov mají statut města zdůvodněn historickou tradicí. Na území okresu se nachází jeden městys – Holany.⁴⁹

Z následující Tabulky 5 je zřejmé, že největší počet obcí je v kategorii do 500 obyvatel – téměř polovina (47,37%), žije zde ale nejmenší počet obyvatel – pouhých 6%. Druhá nejpočetnější kategorie je kategorie 501 – 1 000 obyvatel, ve které je skoro

⁴⁷ Charakteristika okresu Česká Lípa. Český statistický úřad [online]. [cit. 2014-11-10]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_cl.

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ Města a obce online: Liberecký kraj. Města a obce [online]. [cit. 2014-11-10]. Dostupné z: http://mesta.obce.cz/zs-kraj/vyhledat_kraj-78.htm.

30% obcí. Nejvíce obyvatel žije ve městech větších než 5 000 obyvatel, kde žije skoro 60% všech obyvatel okresu.

Bez mála 50% obcí v okrese Česká Lípa má méně než 500 obyvatel. Nejmenší obcí jsou Luka, která k 31. 12. 2013 měla 91 obyvatel. Pouze dvě obce mají více než 10 000 obyvatel, jsou to Česká lípa (36 805 obyvatel) a Nový Bor (11 962 obyvatel). Ve městech žije celkem 81 635 obyvatel, tedy necelých 80% obyvatel celého okresu.

Tabulka 5 - Obce a jejich obyvatelstvo okresu Česká Lípa podle velikostních skupin k 31. 12. 2013

Velikostní kategorie	Počet obcí		Počet obyvatel	
	abs.	%	abs.	%
do 500	27	47,37	6 313	6,14
501 – 1 000	17	29,82	12 016	11,69
1001 – 2 000	4	7,02	6 597	6,42
2001 – 5 000	5	8,77	17 342	16,87
5001 a více	4	7,02	60 543	58,89
Celkem	57	100,00	102 811	100,00

Zdroj - Český statistický úřad, vlastní výpočty autora

Ve sledovaném období, v letech 1993 – 2014, došlo ke třem změnám v sídelní struktuře okresu. K první změně došlo od 1. 1. 2005, kdy se obec Častolovice připojila k městu Česká Lípa. Stalo se tak již podruhé v historii Častolovic. Poprvé byla obec připojena k České Lípě v roce 1969. V roce 1990 se po zrušení střediskových obcí opět osamostatnila. Zmíněné druhé připojení bylo z důvodu úbytku obyvatel. Další dvě změny ve struktuře okresu Česká Lípa proběhly s platností od 1. 1. 2007. Obec Janovice v Podještědí a město Jablonné v Podještědí byly přeřazeny z okresu Česká Lípa do okresu Liberec. Tato změna byla zapříčiněna bližší dostupností a větší provázaností s novou obcí s rozšířenou působností, tedy s Libercem.⁵⁰

⁵⁰ Statistický lexikon obcí 2013. Český statistický úřad [online]. [cit. 2014-11-10]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/p/4116-13>.

6 Výsledky výzkumného šetření

6.1 Volební účast v letech 1993 – 2014

Po teoretickém uvedení do tématu se tato kapitola zabývá volební účastí v jednotlivých obcích okresu Česká Lípa v období let 1993 – 2014. Zkoumána je zejména volební účast v komunálních volbách, její rozptyl a extrémní hodnoty v obcích za jednotlivé volební akty, závislost volební účasti na velikosti obce, a dále je zhodnocena volební účast v komunálních volbách v porovnání s ostatními druhy voleb, které proběhly ve zkoumaném období na území okresu. Závěrečná podkapitola je věnována souhrnu získaných poznatků a krátkému porovnání výsledků se závěry S. Balíka z monografie *Okresy na severu*.

6.1.1 Volební účast v komunálních volbách v obcích okresu Česká Lípa

Volební účast v komunálních volbách v celém okrese Česká Lípa nepřevýšila celorepublikový průměr v žádných dosud pořádaných komunálních volbách. Nejvyšší rozdíl, více než 9%, byl v prvních komunálních volbách samostatné České republiky. Naopak nejmenší rozdíl mezi celorepublikovým průměrem a průměrem v okrese byl ve volbách v roce 2002, necelých 5,5%. Zatímco průměrná volební účast v celé republice nevykazuje stálý lineární charakter (v letech 1994 – 2002 klesala, následně 2006 a 2010 rostla, a ve volbách 2014 opět klesla), v okrese Česká Lípa je stálý trend klesající s výjimkou jediného roku, a to 2010.

Tabulka 6 - Volební účast v jednotlivých obcích okresu Česká Lípa v komunálních volbách 1994 - 2014 (v %)

Obec	1994	1998	2002	2006	2010	2014
Bezděz	79,15	77,33	70,35	71,55	61,98	80,14
Blatce	78	75,61	84,31	87,1	84,72	62,79
Blíževedly	47,37	48,53	29,22	55,22	68,98	64,11
Bohatice	66,04	64,55	57,76	71,54	79,58	64,5
Brniště	72,53	61,07	53,99	47,09	55,74	45,59
Cvikov	56,43	44,2	41,43	41,81	43,11	37,91

Obec	1994	1998	2002	2006	2010	2014
Častolovice	89,19	80,95	83,64	-	-	-
Česká Lípa	40,16	27,18	28,99	28,06	32,61	28,8
Doksy	60,63	45,49	44,45	43,8	44	43,02
Dubá	58,21	41,95	50,34	52,04	48,6	44,76
Dubnice	65,19	61,24	68,04	65,01	71,99	55,15
Hamr na Jezeře	84,47	84,58	84,64	76,79	78,91	47,87
Holany	56,81	52,69	57,92	58,31	47,97	33,89
Horní Libchava	63,22	49,23	53,73	77,22	50,11	63,77
Horní Police	87,14	68,18	65,94	57,66	63,47	51,36
Chlum	67,8	56,92	46,38	50,26	45,24	63,5
Chotovice	82,29	36,36	57,41	70,63	66,92	77,05
Jablonné v Podještědí	66,61	49,55	44,48	46,71	-	-
Janovice v Podještědí	68,18	57,14	60	80,95	-	-
Jestřebí	53	60,74	51	40,34	52,18	40,25
Kamenický Šenov	63,9	46,81	45,52	45,41	41,79	37,97
Kozly	87,5	70,97	76,53	65,69	72,12	70,43
Kravaře	70	47,54	57,22	51,77	45,12	57,49
Krompach	83,33	85,93	62,16	67,44	69,23	76,8
Kunratice u Cvikova	69,97	61,18	63,44	69,91	72,05	70,82
Kvítkov	53,93	81,63	68,75	68,66	72,67	56,68
Luka	74,32	48	67,95	63,53	62,65	51,16
Mařenice	59,42	57,14	54,59	78,37	68,87	72,01
Mimoň	49,24	38,86	43,58	35,6	35,14	33,75
Noviny pod Ralskem	80,22	78,95	73,98	64,9	81,7	81,74
Nový Bor	55,94	38,8	38,76	40,16	43,73	35,71
Nový Oldřichov	56,05	57,09	52,54	54,19	55,02	49,92
Okna	68,32	64,11	71,24	64,76	76,35	69,83
Okrouhlá	82,96	46,87	46,26	43,51	41,7	65,19

Obec	1994	1998	2002	2006	2010	2014
Pertoltice pod Ralskem	69,01	54,42	60,94	53,87	59,8	56,88
Polevsko	82,86	74,45	58,62	69,15	39,4	74,92
Provodín	55,51	50,36	43,78	46,93	52,13	42,57
Prysk	76,43	62,83	74,06	73,65	61,87	47,91
Radvanec	86,49	71,95	57,14	50	83,2	80,85
Ralsko	69,01	49,65	32,27	36,37	41,34	44,87
Skalice u České Lípy	66,51	56,16	51,97	49,76	52,33	42,26
Skalka u Doks	82,65	76,64	65,98	61,34	61,9	65,22
Sloup v Čechách	70,16	63,5	53,97	56,22	63,74	60,62
Slunečná	88,37	86,96	90,38	84,93	81,91	61,26
Sosnová	69,27	66,93	63,54	67,68	62,56	57,51
Stráž pod Ralskem	46,58	38,07	36,48	33,56	36,88	33,78
Stružnice	68,16	62,7	56,55	30,11	57,33	55,93
Stvolínky	68,13	65,22	70,23	67,56	63,95	62,41
Svojkov	91,18	80	69,47	67,52	63,7	61,41
Svor	78,36	55,12	61,29	47,84	53,44	56,53
Tachov	73,33	51,47	52,81	46,3	45,53	41,55
Tuhaň	72,17	61,37	58,44	57,02	57,27	64,6
Velenice	72,87	71,53	55,4	46,85	73,1	69,74
Velký Valtinov	59,84	59,86	71,14	75,64	74,34	35,29
Volfartice	78,15	76,51	45,37	32,31	39,38	51,31
Vrchovany	81,08	75,34	66,2	65,43	68,29	65,85
Zahrádky	64,99	57,18	61,61	63,49	58,65	54,64
Zákupy	68,99	47,05	48,11	48,7	50,58	50,05
Žandov	63,8	47,38	44,9	45,25	55,09	42,98
Ždírec	87,3	45,95	76,67	74,47	78,72	82,11
Okres Česká Lípa	52,94	40,13	40,1	39,36	42,13	38,61
Česká republika	62,26	46,72	45,51	46,38	48,5	44,46

Zdroj - Český statistický úřad (volby.cz)

Nejnižší volební účast v komunálních volbách v jednotlivých obcích okresu byla vždy v okresním městě Česká Lípa. V roce 1994 činila volební účast 40,16%, v roce 1998 byla pouhých 27,18%, v roce 2002 byla 28,99%, v roce 2006 byla 28,06%, v roce 2010 byla 32,61% a v roce 2014 byla volební účast v České Lípě 28,8%.

Volební účast v jednotlivých obcích v roce 1994 se pohybovala mezi hodnotami 40,16% a 91,18%. Rozdíl mezi nejnižší a nejvyšší hodnotou byl 51,02%, což je nejmenší rozdíl v celém sledovaném období. Nejméně voličů přišlo ve zmíněné České Lípě. Naopak nejvyšší hodnota byla naměřena v obci Svojkov, která patří do kategorie nejmenších obcí do 500 obyvatel. Obálku si zde nevyzvedlo jen šest oprávněných voličů z šedesáti osmi, v roce voleb bylo k 31. 12. v obci evidováno dle ČSÚ 95 obyvatel.

Krajním případem s nejvyšší volební účastí v roce 1998 byla obec Slunečná s 86,96%. Tato obec opět náleží do kategorie nejmenších obcí do 500 obyvatel. Zde přišlo k volbám 40 ze 46 oprávněných voličů. Celkem bylo v obci vedeno 63 obyvatel.

Ve volbách v roce 2002 byla nejvyšší volební účast opět v obci Slunečná – 90,38%. Tentokrát si vyzvedlo obálku 47 z 52 oprávněných voličů. Obec měla v daném roce celkem 66 obyvatel. Procentuální rozdíl ve volební účasti mezi maximální a minimální hodnotou za obce v okresu byl v roce 2002 největší ve sledovaném období – 61,39%.

V roce 2006 navštívilo komunální volby nejvíce voličů v obci Blatce. Zde bylo vydáno 54 obálek z 62 možných, což činí volební účast 87,1%. Celkový počet obyvatel byl v obci ke konci roku 72.

V následných komunálních volbách v roce 2010 byla nejvyšší volební účast vyčíslena opět v obci Blatce, tentokrát 84,72%. Obálku si tentokrát vyzvedlo 61 ze 72 voličů. V tomto roce bylo v obci vedeno celkem 93 obyvatel.

Poslední komunální volby proběhly na podzim roku 2014. Největší procento zájímavých se voličů bylo v obci Ždírec – 82,11%. K volbám se tu dostavilo 78 z 95 oprávněných voličů. Celkový počet obyvatel byl 132.

V následující Tabulce 7 je popsán nárůst či pokles volební účasti mezi dvěma po sobě jdoucími komunálními volbami. Stanislav Balík ve své práci poukazuje na důležitost

všímat si zejména růstu, kde rozdíl je více než 10%, a poklesu s rozdílem až od 20%. Zdůvodňuje to tvrzením, že vzrůst je v kontextu celkových výsledků méně pravděpodobný než pokles.⁵¹ Hodnoty jsou vypočteny z údajů uvedených v Tabulce 6.

Tabulka 7 - Rozdíl volební účasti v jednotlivých obcích okresu Česká Lípa v po sobě jdoucích komunálních volbách (v %)

Obec	Rozdíl 1998 a 1994	Rozdíl 2002 a 1998	Rozdíl 2006 a 2002	Rozdíl 2010 a 2006	Rozdíl 2014 a 2010
Bezděz	-1,82	-6,98	1,2	-9,57	18,16
Blatce	-2,39	8,7	2,79	-2,38	-21,93
Blíževedly	1,16	-19,31	26	13,76	-4,87
Bohatice	-1,49	-6,79	13,78	8,04	-15,08
Brniště	-11,46	-7,08	-6,9	8,65	-10,15
Cvikov	-12,23	-2,77	0,38	1,3	-5,2
Častolovice	-8,24	2,69	-	-	-
Česká Lípa	-12,98	1,81	-0,93	4,55	-3,81
Doksy	-15,14	-1,04	-0,65	0,2	-0,98
Dubá	-16,26	8,39	1,7	-3,44	-3,84
Dubnice	-3,95	6,8	-3,03	6,98	-16,84
Hamr na Jezeře	0,11	0,06	-7,85	2,12	-31,04
Holany	-4,12	5,23	0,39	-10,34	-14,08
Horní Libchava	-13,99	4,5	23,49	-27,11	13,66
Horní Police	-18,96	-2,24	-8,28	5,81	-12,11
Chlum	-10,88	-10,54	3,88	-5,02	18,26
Chotovice	-45,93	21,05	13,22	-3,71	10,13
Jablonné v Podještědí	-17,06	-5,07	2,23	-	-
Janovice v Podještědí	-11,04	2,86	20,95	-	-
Jestřebí	7,74	-9,74	-10,66	11,84	-11,93

⁵¹ BALÍK, S., *Okresy na severu*, s. 47.

Obec	Rozdíl 1998 a 1994	Rozdíl 2002 a 1998	Rozdíl 2006 a 2002	Rozdíl 2010 a 2006	Rozdíl 2014 a 2010
Kamenický Šenov	-17,09	-1,29	-0,11	-3,62	-3,82
Kozly	-16,53	5,56	-10,84	6,43	-1,69
Kravaře	-22,46	9,68	-5,45	-6,65	12,37
Krompach	2,6	-23,77	5,28	1,79	7,57
Kunratice u Cvikova	-8,79	2,26	6,47	2,14	-1,23
Kvítkov	27,7	-12,88	-0,09	4,01	-15,99
Luka	-26,32	19,95	-4,42	-0,88	-11,49
Mařenice	-2,28	-2,55	23,78	-9,5	3,14
Mimoň	-10,38	4,72	-7,98	-0,46	-1,39
Noviny pod Ralskem	-1,27	-4,97	-9,08	16,8	0,04
Nový Bor	-17,14	-0,04	1,4	3,57	-8,02
Nový Oldřichov	1,04	-4,55	1,65	0,83	-5,1
Okna	-4,21	7,13	-6,48	11,59	-6,52
Okrouhlá	-36,09	-0,61	-2,75	-1,81	23,49
Pertoltice pod Ralskem	-14,59	6,52	-7,07	5,93	-2,92
Polevsko	-8,41	-15,83	10,53	-29,75	35,52
Provodín	-5,15	-6,58	3,15	5,2	-9,56
Prysk	-23,66	11,23	-0,41	-11,78	-13,96
Radvanec	-14,54	-14,81	-7,14	33,2	-2,35
Ralsko	-19,36	-17,38	4,1	4,97	3,53
Skalice u České Lípy	-10,35	-4,19	-2,21	2,57	-10,07
Skalka u Doks	-6,01	-10,66	-4,64	0,56	3,32
Sloup v Čechách	-6,66	-9,53	2,25	7,52	-3,12
Slunečná	-1,41	3,42	-5,45	-3,02	-20,65
Sosnová	-2,34	-3,39	4,14	-5,12	-5,05
Stráž pod Ralskem	-8,51	-1,59	-2,92	3,32	-3,1

Obec	Rozdíl 1998 a 1994	Rozdíl 2002 a 1998	Rozdíl 2006 a 2002	Rozdíl 2010 a 2006	Rozdíl 2014 a 2010
Stružnice	-5,46	-6,15	-26,44	27,22	-1,4
Stvolínky	-2,91	5,01	-2,67	-3,61	-1,54
Svojkov	-11,18	-10,53	-1,95	-3,82	-2,29
Svor	-23,24	6,17	-13,45	5,6	3,09
Tachov	-21,86	1,34	-6,51	-0,77	-3,98
Tuhaň	-10,8	-2,93	-1,42	0,25	7,33
Velenice	-1,34	-16,13	-8,55	26,25	-3,36
Velký Valtinov	0,02	11,28	4,5	-1,3	-39,05
Volfartice	-1,64	-31,14	-13,06	7,07	11,93
Vrchovany	-5,74	-9,14	-0,77	2,86	-2,44
Zahrádky	-7,81	4,43	1,88	-4,84	-4,01
Zákupy	-21,94	1,06	0,59	1,88	-0,53
Žandov	-16,42	-2,48	0,35	9,84	-12,11
Ždírec	-41,35	30,72	-2,2	4,25	3,39

Zdroj – vlastní výpočty autora

Výše definovaným způsobem vzrostla v roce 1998 volební účast jen v obci Kvítkov – o 27,7%. Takto vysoký nárůst mohl být způsoben nárůstem počtu kandidátních listin. Zatímco ve volbách v roce 1994 si občané vybírali devítičlenné zastupitelstvo ze dvou kandidátních listin po 5 kandidátech, v roce 1998 bylo listin osm. Sedm kandidátů kandidovalo samostatně na kandidátních listinách a na poslední osmé kandidátní listině byli kandidáti čtyři. Ve volbách v 1998 se z celkových jedenácti kandidátů na devítičlenné zastupitelstvo objevili pouze dva kandidáti, kteří kandidovali i v roce 1994.

K výrazným poklesům volební účasti došlo v roce 1998 v Chotovicích – o 45,93%, Kravařích – o 22,46%, Lukách – o 26,32, Okrouhlé – o 36,09%, Pysku – o 23,66, Svoru – o 23,24%, Tachově – o 21,86%, Zákupích – o 21,94% a ve Ždírci – o 41,35%. V obcích Chotovice, Luka, Okrouhlá a Tachov mohlo dojít k poklesu účasti z důvodu nemožnosti výběru, jinými slovy o výsledku bylo již rozhodnuto. V každé obci byla vždy jedna

kandidátní listina s přesným počtem kandidátů, kolik jich mělo být zvoleno. V obcích Kravaře a Ždírec došlo ke snížení počtu kandidátů na jedno místo v zastupitelstvu. Naopak v obcích Pysk, Svor a Zákupy došlo ke zvýšení možnosti výběru, o jedno zastupitelské místo se ucházelo více kandidátů než v předešlých volbách.

V roce 2002 došlo k výraznému zvýšení v pěti obcích. V obcích Chotovice (nárůst o 21,05%) a Luka (nárůst o 19,95%) voliči dostali oproti roku 1998 opět možnost výběru a volili devět zastupitelů z deseti kandidátů v Chotovicích, a sedm zastupitelů z devíti kandidátů v Lukách. Zvýšená možnost výběru mezi kandidáty měla pravděpodobně vliv na zvýšení volební účasti i v obcích Velký Valtinov (o 11,28%) a Ždírec (o 30,72%). Poslední obcí, ve které došlo v roce 2002 k výraznému nárůstu volební účasti, byl Pysk (o 11,23%). V této obci kandidovalo do sedmičlenného zastupitelstva v roce 2002 jedenáct kandidátů, což je o tři méně než v předešlých volbách. Z tohoto důvodu je pravděpodobnější hledat důvod nárůstu účasti v téměř obměněném spektru možnosti volby, neboť z jedenácti kandidátů se pouze dva objevili i ve volbách v roce 1998. Jeden obhájil svůj post v zastupitelstvu a druhý se opět do zastupitelstva nedostal.

Výrazné poklesy volební účasti v roce 2002 byly zaznamenány v obcích Krompach (o 23,77%) a Volfartice (o 31,14%). V obou obcích došlo ke snížení účasti pravděpodobně z důvodu snížení počtu kandidátů na pozice v zastupitelstvu.

V následných komunálních volbách v roce 2006 došlo k výraznému zvýšení volební účasti v obcích Blíževedly (o 26%), Bohatice (o 13,78%), Horní Libchava (o 23,49%), Chotovice (o 13,22%), Janovice v Podještědí (o 20,95%), Mařenice (o 23,78%) a Polevsko (o 10,53%). Ve všech sedmi případech došlo k několikanásobnému navýšení počtu kandidátů. Nejvyšší navýšení bylo v obci Blíževedly, kde vzrostl poměr kandidátů na počet volených zastupitelů z jedné na 3,2. Nejnižší navýšení počtu kandidátů bylo zaznamenáno v obci Chotovice, ve kterých se poměr zvýšil z 1,11 na 1,36. Takto malý nárůst byl způsoben i navýšením volených zastupitelů do obecního zastupitelstva z devíti na jedenáct.

V roce 2006 došlo k výraznému poklesu volební účasti jen v obci Stružnice – o 26,44%. Pokles byl zde způsoben zejména nemožností výběru. Zatímco ve volbách v roce

2002 kandidovalo celkem 27 kandidátů na 11 kandidátních listinách, v roce 2006 byla pouze jedna kandidátní listina s přesným počtem devíti členů budoucího zastupitelstva.

K vysokému nárůstu volební účasti v roce 2010 došlo v obcích, ve kterých lze za hlavní důvod považovat zvýšení nabídky kandidátů. V obcích Radvanec – o 32,2%, Stružnice – o 27,22% a Velenice – o 26,25% si voliči mohli vybírat z dvojnásobku kandidátů oproti předcházejícím volbám, ve kterých bylo rozhodnuto předem. V obci Okna voliči ve volbách v roce 2006 vybírali sedmičlenné zastupitelstvo z devíti kandidátů. K nárůstu účasti o 11,59% přispělo zvýšení počtu kandidátů na 3,29 násobku. V obcích Blíževedly – o 13,76%, Jestřebí – o 11,84% a Noviny pod Ralskem – o 16,8% si ve volbách v roce 2010 voliči vybírali z velkého množství kandidátů v porovnání s obcemi podobných velikostí v okrese. V Blíževedlech kandidovalo pětikrát více kandidátů, než mělo být zvoleno zastupitelů, v Jestřebí čtyřikrát a v Novinách pod Ralskem třikrát.

Pokles volební účasti v roce 2010 byl výrazný v obcích Horní Libchava – o 27,11% a Polevsko – o 29,75%. Pokles v obou obcích byl nejpravděpodobněji způsoben tím, že o výsledku voleb bylo v tomto roce rozhodnuto předem. V obci Polevsko měli voliči na výběr pouze jednu kandidátní listinu s přesným počtem kandidátů, kolik se volilo zastupitelů. V Horní Libchavě byla také jen jedna kandidátní listina, zde však bylo na listině o dva kandidáty více, než se volilo zastupitelů, a tak mohli voliči rozhodnout, kteří kandidáti z volební strany se stanou zastupiteli.

O více než 10% vzrostla volební účast v roce 2014 v obcích Bezděz – o 18,16%, Horní Libchava – o 13,66%, Chlum – o 18,26%, Chotovice – o 10,13%, Kravaře – o 12,37%, Okrouhlá – o 23,49%, Polevsko – o 35,52% a Volfartice – o 11,93%. Největší nárůst byl zaznamenán v obci Polevsko. Tento nárůst byl způsoben opětovným navýšením nabídky, která vzrostla na dvojnásobek. Stejně navýšení bylo zaznamenáno i v obci Okrouhlá. Nejvyšší poměr kandidátů na počet volených zastupitelů byl zjištěn v Horní Libchavě – 4,57krát.

Výrazné poklesy v posledních zkoumaných komunálních volbách byly čtyři. Společným znakem těchto případů byla možnost výběru. V obci Velký Valtinov – pokles o 39,05% bylo o výsledku rozhodnuto předem. V obcích Blatce – o 21,93%, Hamr na

Jezeře – o 31,04% a Slunečná – o 20,05% kandidovalo na jedné kandidátní listině o jednoho případně dva kandidáty více, než mělo být zvoleno zastupitelů.

6.1.2 Volební účast v komunálních volbách v závislosti na velikosti obce

Následující tabulka potvrzuje nepřímo úměrný vztah mezi volební účastí a velikostí obce. Spolu sousedící kategorie velikostí obcí se v jednotlivých letech voleb od sebe liší vždy o několik procent. Obce byly do kategorií zařazovány vždy podle počtu obyvatel k 1. 1. daného roku voleb podle údajů z databázi *Českého statistického úřadu*. Jako příklad obce, která se v jednotlivých volebních letech posouvala mezi kategoriemi, je obec Ralsko. Celkem Ralsko spadalo do tří kategorií, v letech 1994 (650 obyvatel) a 1998 (803 obyvatel) byla obec v kategorii 501 – 1 000 obyvatel, v letech 2002 (1 527 obyvatel) a 2006 (1 894 obyvatel) byla obec v kategorii 1 001 – 2 000 obyvatel, a v letech 2010 (2 105 obyvatel) a 2014 (2 072 obyvatel) byla obec započtena do kategorie 2 001 – 5 000 obyvatel.

Tabulka 8 - Volební účast v závislosti na velikosti obcí okresu Česká Lípa v komunálních volbách 1994 - 2014

Velikostní kategorie	1994	1998	2002	2006	2010	2014
do 500	75%	67%	66%	67%	66%	64%
501 – 1 000	66%	58%	55%	53%	56%	55%
1001 – 2 000	64%	50%	50%	48%	53%	44%
2001 – 5 000	60%	45%	42%	42%	42%	40%
5001 a více	46%	32%	34%	33%	36%	32%

Zdroj - Český statistický úřad (volby.cz, databáze obcí), vlastní výpočty autora

Volební účast v nejmenších obcích (do 500 obyvatel) se v jednotlivých letech pohybuje okolo hranice 2/3 volební účasti. Naopak u největších obcí nad 5 000 obyvatel se volební účast pohybuje pouze kolem hranice 1/3 účasti, s výjimkou roku 1994 kdy volební účast v této kategorii dosáhla téměř poloviny. Takto malá čísla největší kategorie jsou způsobeny zejména velkým okresním městem Česká Lípa. Kdyby se Česká Lípa nezapočítávala tak by se volební účast této kategorie pohybovala okolo 40%, ale stále by se jednalo o kategorii s nejmenší volební účastí.

6.1.3 Volební účast v různých druzích voleb

Tato podkapitola se věnuje srovnání volební účasti v komunálních volbách s ostatními druhy voleb, které proběhly v obcích v okrese Česká Lípa ve sledovaném období let 1993 – 2014. Jak bylo popsáno výše, na základě odborných empirických výzkumů politologická literatura rozlišuje primární (prvořadé) a sekundární (druhořadé) druhy voleb. Za nejdůležitější volby jsou občany považovány ty, ve kterých se volí do komory parlamentu, která má rozhodující vliv na formování vlády. Občané tak mohou určitým způsobem ovlivňovat dění v celém státě. V České republice se jedná o volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Podle účasti v dosud jediných prezidentských volbách (první i druhé kolo) lze tyto volby zařadit také do primární kategorie. O ostatní druhy voleb ze zmíněného důvodu občané projevují menší zájem. V České republice to jsou volby do Senátu Parlamentu ČR, volby do krajských zastupitelstev a volby do Evropského parlamentu. Komunální volby, dle teoretických výzkumů i podle konkrétních zjištění, se pohybují v zájmu voličů někde mezi vymezenými skupinami, většina autorů je řadí k volbám primárním.

Dle získaných údajů uvedených v Příloze 2 a Příloze 3 o volební účasti v jednotlivých obcích okresu Česká Lípa je patrné, že tento okres nevybočuje z obecného trendu. Nejvyšší volební účast za celý okres byla dosahována ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. V sestaveném pořadí jednotlivých voleb, které proběhly na území okresu ve sledovaném období let 1993 – 2014, se volby do Poslanecké sněmovny umístily na prvním až čtvrtém místě a na místech sedmém a osmém. Volby prezidenta České republiky patřily dle účasti voličů také k vyhledávaným. Obsadily páté (v případě prvního kola) a deváté (v případě druhého kola) místo. Komunální volby zaujímají šestou pozici a poté desátou až čtrnáctou. Zbylé pozice obsadily volby do krajského zastupitelstva, senátu a Evropského parlamentu.

Rozptyl volební účasti nejvíce navštěvovaných voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR za celý okres je 51,75 – 71,88%. Rozptyl dosud jediných voleb prezidenta republiky je dán pouze prvním a druhým kolem voleb, tedy 50,46 – 53,16%. Rozptyl volební účasti komunálních voleb je 38,61 – 52,94%, krajských voleb 25,24 – 33,56%,

voleb do Senátu Parlamentu ČR 12,19 – 32,81% a voleb do Evropského Parlamentu 14,05 – 22,11%.

Při sestavení pomyslného žebříčku obcí podle volební účasti ve všech dvaceti devíti volebních aktech, které proběhly v okrese Česká Lípa v období let 1993 – 2014, vyjdou následující shrnující výsledky. Mezi prvními deseti obcemi se nejčastěji umístila obec Slunečná (25krát), následovaná obcemi Svojkov (21krát), Kozly (20krát), Blatce, Okrouhlá a Radvanec (všechny tři 18krát). Na druhém pólu žebříčku, mezi deseti obcemi s nejnižší volební účastí, se nejčastěji umístila obec Stáž pod Ralskem (25krát), následována obcemi Blíževedly, Ralsko, Volfartice (všechny tři 23krát), Holany (18krát) a Jestřebí (15krát).

Ve všech volebních aktech, které v okrese proběhly, lze nalézt pouze čtyři případy stoprocentní volební účasti. Tyto čtyři případy byly pokaždé ve volbách do Poslanecké sněmovny. V roce 1994 byla absolutní účast v obci Svojkov, v roce 1998 v obci Zahrádky a v roce 2002 v obcích Kvítkov a Velenice.

6.1.4 Shrnutí výsledků

- Zkoumanými objekty byly obce ležící v okrese Česká Lípa ke dni konání jednotlivých volebních aktů. Počet obcí se měnil z důvodů popsaných v 5. kapitole.
- Celková účast v komunálních volbách v okrese klesá, výjimkou jsou volby v roce 2010, avšak v následných volbách v roce 2014 byl zaznamenán opět pokles. Volební účast v ostatních typech voleb má kolísavý charakter.
- Ve všech typech voleb v okrese Česká Lípa volební účast v žádném případě nepřevýšila celorepublikový průměr.
- Komunální volby jsou obyvateli okresu chápány dle volební účasti jako volby prvořadě. Vyšší volební účast je zaznamenána jen ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR a ve volbách prezidenta republiky.

- Při zkoumání závislosti volební účasti v komunálních volbách na velikosti obce byla zjištěna nepřímá úměrnost ve vztahu velikosti obce a volební účasti.
- Výrazné změny volební účasti v jednotlivých obcích lze do jisté míry vysvětlit změnou volební nabídky. Snížení volební nabídky, v některých případech dokonce až na nemožnost výběru, vedlo ke snížení volební účasti. Naopak zvýšení volební nabídky mělo za následek zvýšení volební účasti.

Ve své monografii *Okresy na severu* dospěl Stanislav Balík ve více než stu obcích okresů Šumperk a Jeseník k obdobným souhrnným výsledkům. Volební účast ve všech typech voleb spíše klesá, i přesto byla v každých volbách vyšší než celorepublikový průměr. Tendence ke zvýšení volební účasti byla pozorována především tam, kde došlo k náhlému zvýšení volební nabídky nebo stávající starosta neobhajoval svůj mandát. Komunální volby v okresech Šumperk a Jeseník voliči chápou jako volby prvního řádu. I zde byla prokázána nepřímá úměra mezi velikostí obce a výší volební účasti.⁵²

⁵² BALÍK, S., *Okresy na severu*, s. 67.

6.2 Celkové výsledky komunálních voleb

V následujících podkapitolách jsou představeny shrnující výsledky voleb v jednotlivých komunálních volbách mezi léty 1993 a 2014 ve všech obcích okresu Česká Lípa. Výsledky jsou zkoumány z hlediska navrhujeících stran, aby bylo snadnější analyzovat reálnou sílu i jednotlivých stran kandidujících v koalicích.

Seznam použitých zkratk politikých subjektů, které jsou použity v následujících podkapitolách, jsou uvedeny v Příloze 4.

6.2.1 Komunální volby v roce 1994

V daném okrese v roce 1994 se celkem ucházelo 651 nezávislých kandidátů o 592 mandátů. Nejvíce kandidátů po nezávislých kandidátech postavila KSČM – pro více než dvě pětiny obsazovaných míst. Výraznou pozici s porovnáním s průměrem měla už jen ODS, která navrhla 165 kandidátů. Pouze jednoho kandidáta navrhovaly ZS a SDČR.

Nejvíce mandátů získali nezávislí kandidáti všech forem, téměř dvě třetiny zvolených zastupitelů bylo právě z kandidátních listin nezávislých. Pořadí na prvním až čtvrtém místě v počtu mandátů, bylo shodné s pořadím na téže místech v počtu kandidátů. Druhá KSČM získala 79 mandátů, třetí ODS 62 mandátů a čtvrtá ČSSD obsadila 20 zastupitelských míst.

Tabulka 9 - Kandidáti a získané mandáty v komunálních volbách 1994 v okrese Česká Lípa

Navrhující strana	Kandidáti		Podíl obsazovaných míst (v %)	Získaných mandátů	
	abs.	%		abs.	%
NK	651	44,90	109,97	373	63,01
KSČM	244	16,83	41,22	79	13,34
ODS	165	11,38	27,87	62	10,47
ČSSD	75	5,17	12,67	20	3,38
KDU-ČSL	69	4,76	11,66	9	1,52
DEU	63	4,34	10,64	10	1,69
ODA	44	3,03	7,43	13	2,20
LSNS	30	2,07	5,07	3	0,51
LB	23	1,59	3,89	5	0,84
SPR-RSČ	22	1,52	3,72	1	0,17
SD(OH)	18	1,24	3,04	4	0,68
SPŽR ČR	16	1,10	2,70	3	0,51
DŽJ	15	1,03	2,53	6	1,01
SZ	10	0,69	1,69	3	0,51
ČMSS	3	0,21	0,51	0	0,00
ZS	1	0,07	0,17	1	0,17
SDČR	1	0,07	0,17	0	0,00
Celkem	1 450	100	245	592	100

Zdroj - Český statistický úřad (volby.cz), vlastní výpočty autora

6.2.2 Komunální volby v roce 1998

Mezi kandidáty v tomto roce opět dominovali nezávislí kandidáti, kteří tvořili téměř polovinu všech kandidátů v okrese. S velkým odstupem následovaly KSČM a ČSSD. ČSSD zaznamenala nárůst v počtu kandidátů téměř na trojnásobek oproti předcházejícím volbám.

Tabulka 10 - Kandidáti a získané mandáty v komunálních volbách 1998 v okrese Česká Lípa

Navrhující strana	Kandidáti		Podíl obsazovaných míst (v %)	Získaných mandátů	
	abs.	%		abs.	%
NK	793	44,43	127,29	409	65,65
KSČM	253	14,17	40,61	59	9,47
ČSSD	216	12,10	34,67	65	10,43
ODS	152	8,52	24,40	41	6,58
KDU-ČSL	115	6,44	18,46	20	3,21
ČSNS	85	4,76	13,64	11	1,77
US-DEU	62	3,47	9,95	9	1,44
DRS	25	1,40	4,01	3	0,48
SŽJ	24	1,34	3,85	1	0,16
SPR-RSČ	21	1,18	3,37	0	0,00
DEU	21	1,18	3,37	3	0,48
SZ	15	0,84	2,41	2	0,32
ROI ČR	1	0,06	0,16	0	0,00
HA	1	0,06	0,16	0	0,00
VPM	1	0,06	0,16	0	0,00
Celkem	1 785	100	287	623	100

Zdroj - Český statistický úřad (volby.cz), vlastní výpočty autora

V počtu získaných mandátů vyhráli jednoznačně nezávislí, kteří získali necelé dvě třetiny zastupitelských míst. Na druhém místě skončila ČSSD, která získala o šest mandátů víc než KSČM, i přes to, že nominovala o dvacet sedm kandidátů méně.

6.2.3 Komunální volby v roce 2002

V roce 2002 klesl relativní poměr nezávislých kandidátů na celkovém počtu kandidátů. Druhá KSČM nominovala kandidáty pro téměř polovinu obsazovaných míst. Významnou pozici v počtu kandidátů v tomto roce měly dále ODS, ČSSD, KDU-ČSL, US-DEU a SNK ED.

Tabulka 11 -Kandidáti a získané mandáty v komunálních volbách 2002 v okrese Česká Lípa

Navrhující strana	Kandidáti		Podíl obsazovaných míst (v %)	Získaných mandátů	
	abs.	%		abs.	%
NK	794	36,59	128,27	363	58,64
KSČM	300	13,82	48,47	63	10,18
ODS	221	10,18	35,70	62	10,02
ČSSD	196	9,03	31,66	40	6,46
KDU-ČSL	154	7,10	24,88	18	2,91
US-DEU	119	5,48	19,22	14	2,26
SNK ED	106	4,88	17,12	28	4,52
ČSNS	65	3,00	10,50	3	0,48
SOS	51	2,35	8,24	16	2,58
NEZ	42	1,94	6,79	3	0,48
SV-SOS	32	1,47	5,17	4	0,65
DRS	27	1,24	4,36	2	0,32
UPSZ	21	0,97	3,39	2	0,32
ROI ČR	17	0,78	2,75	0	0,00
SZ	15	0,69	2,42	1	0,16
Rep	10	0,46	1,62	0	0,00
Celkem	2 170	100	351	619	100

Zdroj - Český statistický úřad (volby.cz), vlastní výpočty autora

Více než polovinu mandátů získali nezávislí kandidáti všech forem. Z politických stran získala nejvíce mandátů KSČM, která získala o jeden mandát více než ODS. ČSSD si oproti předešlým volbám pohoršila o dvacet pět mandátů a obsadila tak čtvrtou pozici v co do počtu mandátů. Na pomyslném pátém místě se umístila strana SNK ED.

6.2.4 Komunální volby v roce 2006

Nabídka nezávislých kandidátů se v roce 2006 výrazně rozšířila. Pozici strany s nejvíce kandidáty poprvé obsadila ODS, která nabídla kandidáty pro téměř polovinu

obsazovaných míst. Následována byla KSČM a ČSSD, které navrhly obdobný počet kandidátů jako v předešlých volbách. Počet kandidátů US-DEU se snížil o 3,5 násobek.

Tabulka 12 - Kandidáti a získané mandáty v komunálních volbách 2006 v okrese Česká Lípa

Navrhující strana	Kandidáti		Podíl obsazovaných míst (v %)	Získaných mandátů	
	abs.	%		abs.	%
NK	1 031	44,67	170,13	380	62,71
ODS	292	12,65	48,18	81	13,37
KSČM	273	11,83	45,05	51	8,42
ČSSD	187	8,10	30,86	31	5,12
KDU-ČSL	109	4,72	17,99	11	1,82
SOS	86	3,73	14,19	24	3,96
SNK ED	75	3,25	12,38	8	1,32
SZ	64	2,77	10,56	6	0,99
UPSZ	46	1,99	7,59	2	0,33
US-DEU	34	1,47	5,61	2	0,33
DRS	25	1,08	4,13	0	0,00
NEZDEM	21	0,91	3,47	1	0,17
SN	17	0,74	2,81	1	0,17
MO	17	0,74	2,81	4	0,66
S-SZR	15	0,65	2,48	1	0,17
NEZ	11	0,48	1,82	3	0,50
KS	3	0,13	0,50	0	0,00
NS	1	0,04	0,17	0	0,00
RDSS	1	0,04	0,17	0	0,00
Celkem	2 308	100	381	606	100

Zdroj - Český statistický úřad (volby.cz), vlastní výpočty autora

Více než tři pětiny mandátů v okrese obsadili nezávislí kandidáti všech forem. Nejúspěšnější stranou v tomto ohledu byla ODS. Pořadí prvních šesti subjektů

v počtu kandidátů a počtu získaných mandátů dostalo změny na páté a šesté pozici, kdy KDU-ČSL s více kandidáty než SOS získala o polovinu méně mandátů.

6.2.5 Komunální volby v roce 2010

V komunálních volbách v roce 2010 nezávislí kandidáti všech forem poprvé v okrese Česká Lípa navrhli více než dvojnásobek kandidátů na celkový počet mandátů. Nejsilnější politické strany, v zásadě se srovnatelným počtem kandidátů, byly KSČM, ODS a ČSSD. Následované poprvé se objevujícími stranami TOP 09 a SLK v komunálních volbách v okrese. KDU-ČSL zaznamenala v tomto roce ohromný propad v počtu kandidátů oproti předešlým létům.

Nezávislí kandidáti zaznamenali opět jednoznačné vítězství. Z politických stran získala nejvíce mandátů strana SLK, pro kterou to byly první komunální volby od roku 2008, kdy vznikla před krajskými volbami. Další v pořadí, s odstupem osmi, devíti respektive deseti mandáty, byly strany ČSSD, KSČM a ODS.

Tabulka 13 - Kandidáti a získané mandáty v komunálních volbách 2010 v okrese Česká Lípa

Navrhující strana	Kandidáti		Podíl obsazovaných míst (v %)	Získaných mandátů	
	abs.	%		abs.	%
NK	1 173	45,70	205,07	363	63,46
KSČM	236	9,19	41,26	36	6,29
ODS	219	8,53	38,29	35	6,12
ČSSD	202	7,87	35,31	37	6,47
TOP 09	125	4,87	21,85	11	1,92
SLK	119	4,64	20,80	45	7,87
S-SZR	60	2,34	10,49	3	0,52
SOS	56	2,18	9,79	11	1,92
SZ	46	1,79	8,04	1	0,17
VV	46	1,79	8,04	4	0,70
HNHRM	45	1,75	7,87	2	0,35
SPOZ	32	1,25	5,59	1	0,17
SNK ED	31	1,21	5,42	5	0,87
STAN	25	0,97	4,37	5	0,87
VS	24	0,93	4,20	0	0,00
KDU-ČSL	22	0,86	3,85	0	0,00
UPSZ	21	0,82	3,67	1	0,17
NEZ	20	0,78	3,50	4	0,70
SN	17	0,66	2,97	1	0,17
MO	17	0,66	2,97	6	1,05
US-DEU	15	0,58	2,62	1	0,17
OHM	15	0,58	2,62	0	0,00
VPB	1	0,04	0,17	0	0,00
Celkem	2 567	100	449	572	100

Zdroj - Český statistický úřad (volby.cz), vlastní výpočty autora

6.2.6 Komunální volby v roce 2014

Skoro polovina všech kandidátů byli v roce 2014 nezávislí kandidáti. Pro více než třetinu možných mandátů nabídli kandidáty KSČM a ČSSD. Následovaly strany SLK a ODS. Poprvé na úrovni komunálních voleb se představilo hnutí ANO, které nominovalo kandidáty pro téměř pětinu mandátů.

Celkový počet kandidátů v celém okrese vždy stoupal oproti předešlému volebnímu aktu. Ve volbách v roce 2014 poprvé klesl. Paradoxem zůstává, že menší počet kandidátů se ucházel o větší počet mandátů.

Tabulka 14 - Kandidáti a získané mandáty v komunálních volbách 2014 v okrese Česká Lípa

Navrhující strana	Kandidáti		Podíl obsazovaných míst (v %)	Získaných mandátů	
	abs.	%		abs.	%
NK	1 176	47,90%	201,72%	387	66,38%
KSČM	210	8,55%	36,02%	23	3,95%
ČSSD	208	8,47%	35,68%	36	6,17%
SLK	158	6,44%	27,10%	63	10,81%
ODS	152	6,19%	26,07%	21	3,60%
ANO	110	4,48%	18,87%	14	2,40%
TOP 09	65	2,65%	11,15%	3	0,51%
Piráti	42	1,71%	7,20%	3	0,51%
SZ	34	1,38%	5,83%	1	0,17%
SSO	34	1,38%	5,83%	1	0,17%
SOS	26	1,06%	4,46%	10	1,72%
UPSZ	25	1,02%	4,29%	0	0,00%
S-ČC	25	1,02%	4,29%	0	0,00%
S-SHČ	25	1,02%	4,29%	1	0,17%
HNHRM	24	0,98%	4,12%	3	0,51%

FP-HNPD	21	0,86%	3,60%	0	0,00%
SS ČR	21	0,86%	3,60%	0	0,00%
LEV 21	19	0,77%	3,26%	0	0,00%
MO	17	0,69%	2,92%	7	1,20%
SNK ED	15	0,61%	2,57%	5	0,86%
ČS	15	0,61%	2,57%	0	0,00%
NEZ	11	0,45%	1,89%	4	0,69%
STAN	11	0,45%	1,89%	1	0,17%
KDU-ČSL	7	0,29%	1,20%	0	0,00%
SRP	3	0,12%	0,51%	0	0,00%
PHZ	1	0,04%	0,17%	0	0,00%
Celkem	2 455	100%	421%	583	100%

Zdroj - Český statistický úřad (volby.cz), vlastní výpočty autora

Neotřesitelnou pozici i v tomto roce uhájili nezávislí kandidáti všech forem a získali dvě třetiny možných mandátů. Nejúspěšnější stranou s dostatečným náskokem byla strana SLK. O polovinu méně mandátů získala ČSSD, následovaná KSČM a ODS.

6.2.7 Shrnutí výsledků

- Dominantní postavení mají v okrese nezávislí kandidáti všech forem. V každém volebním aktu téměř polovinu kandidátů tvořili nezávislí, kteří získali vždy dvě třetiny volených mandátů. Tento fakt je způsoben velkým množstvím malých obcí.
- Z velkých politických stran má nejvýraznější postavení KSČM následovaná ODS.
- Od svého vzniku SLK získává po nezávislých kandidátech nejvíce mandátů, i přesto, že s počtem kandidátů nedosahuje nejvyšších hodnot.

- Celkový počet kandidátů v jednotlivých volebních aktech stoupá, mírný pokles byl zaznamenán jen v posledních komunálních volbách.
- Počet navrhujeících stran každým rokem stoupá.

Také v okresech Šumperk a Jeseník mají dominantní postavení nezávislí kandidáti. Z politických stran má výrazné postavení KSČM, které se v součtu obou okresů přibližuje pouze KDU-ČSL. V poměru počtu kandidátů vůči počtu obsazovaných mandátů z velkých parlamentních stran výrazně zaostává v okrese Šumperk ČSSD, naopak v okrese Jeseník ODS. Celkový počet kandidátů ve sledovaných moravských okresech v jednotlivých volebních aktech stoupal.

6.3 Zastoupení žen v komunální politice v okrese Česká Lípa

Podíl žen na kandidátních listinách v okrese Česká Lípa v každých komunálních volbách převyšuje celorepublikové průměry. S výjimkou nepatrného poklesu mezi volbami v roce 2010 a 2014 zaznamenávaly ženy na kandidátkách v okrese nárůst v co do počtu. Ženy tvořily v prvních komunálních volbách čtvrtinu všech kandidátů v okrese. Během dvaceti let se jejich počet zvýšil téměř na dvě pětiny všech kandidátů. Největší mezi volební nárůst v počtu žen byl zaznamenán mezi roky 1998 a 2002.

Tabulka 15 - Zastoupení žen na kandidátních listinách v okrese Česká Lípa a v ČR

	Česká Lípa			Česká republika		
	Celkem kandidátů	Ženy		Celkem kandidátů	Ženy	
		abs.	%		abs.	%
1994	1 450	364	25,10	159 479	35 700	22,39
1998	1 785	544	30,48	180 775	46 564	25,76
2002	2 170	770	35,48	192 915	53 422	27,69
2006	2 308	824	35,70	185 989	54 649	29,38
2010	2 567	991	38,61	207 892	64 794	31,17
2014	2 455	934	38,04	211 278	68 077	32,22

Zdroj - Český statistický úřad (volby.cz)

Také v porovnání žen mezi zvolenými zastupiteli okres Česká Lípa převyšuje celorepublikový průměr. Podíl žen v zastupitelstvech v okrese mírně klesl pouze mezi léty 2002 a 2006. V roce 1994 tvořily ženy cirká čtvrtinu všech zastupitelů, v roce 2014 se jedná o navýšení oproti volbám v roce 1994 o více než deset procent.

Tabulka 16 - Zastoupení žen v zastupitelstvech v okrese Česká Lípa a v ČR

	Česká Lípa			Česká republika		
	Celkem zastupitelů	Ženy		Celkem zastupitelů	Ženy	
		abs.	%		abs.	%
1994	592	142	23,99	62 160	11 100	17,86
1998	623	175	28,09	62 702	12 870	20,53
2002	619	202	32,63	62 494	14 161	22,66
2006	606	194	32,01	59 907	14 928	24,92
2010	572	199	34,79	59 633	15 675	26,29
2014	583	203	34,82	59 573	16 127	27,07

Zdroj - Český statistický úřad (volby.cz)

6.3.1 Shrnutí výsledků

- Zastoupení žen na kandidátních listinách i v zastupitelstvech v okrese Česká Lípa i v celé České republice stále stoupá.
- Podíl zastoupení žen v komunální politice v okrese převyšuje celorepublikový průměr.
- Tempo nárůstu podílu žen v komunální politice v okrese a v celé republice je obdobné.

Při porovnání okresu Česká Lípa s okresy Šumperk a Jeseník je patrný obdobný trend nárůstu žen v komunální politice ve všech třech okresech. Každý z okresů vždy převyšuje celorepublikový průměr.

7 Závěr

Diplomová práce se zabývá komunální politikou, lokální demokracií a výsledky voleb ve vybraném periferním okrese České republiky. K výzkumu byl vybrán okres Česká Lípa ležící v severních Čechách v Libereckém kraji. Sledované období bylo stanoveno na rozmezí let 1993 – 2014.

Na začátku práce bylo představeno pět výzkumných otázek, které jsou v textu zodpovězeny. První z nich se týká trendu vývoje volební účasti v komunálních volbách v okrese Česká Lípa v porovnání s celou Českou republikou. Volební účast v okrese má v celém sledovaném období klesající charakter s výjimkou voleb v roce 2010. Tento rok jako jediný vybočuje z obecného klesajícího trendu vývoje volební účasti v okrese. Volební účast v prvních komunálních volbách (1994) je nejvyšší a volební účast v posledních komunálních volbách (2014) je nejnižší v celém sledovaném období. Trend vývoje v celé republice je obdobný. Také jsou zaznamenány nejvyšší a nejnižší hodnoty v prvních respektive posledních volbách. Z klesajícího trendu ovšem kromě voleb v roce 2010 vybočují i volby v roce 2006.

Odpověď na druhou otázku, jaká je pozice parlamentních stran v okrese, souvisí zejména se sídelní strukturou daného regionu. V okrese Česká Lípa k 31. 12. 2013 bylo 57 obcí, z nich téměř polovina spadá do kategorie nejmenších obcí s počtem obyvatel menším než 500. V okrese se nachází jedenáct měst, z nichž pouze dvě mají více než 10 000 obyvatel – Nový bor (11 962 obyvatel) a Česká Lípa (36 805 obyvatel). Třetí největší město okresu Mimoň má 6 577 obyvatel. Téměř 80% obcí má méně než 1 000 obyvatel. Z obecných empirických výzkumů vyplývá, čím menší obec, tím menší vliv velkých politických stran. V malých obcích se v politickém spektru mnohdy velké strany vůbec nevyskytují. Okres Česká toto tvrzení potvrzuje. Vliv velkých stran je zcela zastíněn nezávislými kandidáty všech forem.

Nepřímá závislost mezi velikostí obce a výší volební účasti, na kterou se ptá třetí výzkumná otázka v úvodu, je v okrese Česká Lípa potvrzena. Menší obce zaznamenávají větší volební účast. Spolu sousedící kategorie velikostí obcí se v jednotlivých letech voleb od sebe liší vždy o několik procent.

Čtvrtá výzkumná otázka se věnuje souvislosti mezi velikostí volební účasti a poměrem kandidátů vůči obsazovaným mandátům. Změny volební účasti v jednotlivých po sobě jdoucích volebních aktech lze v okrese Česká Lípa do jisté míry vysvětlit změnou počtu kandidátů na obsazované mandáty. Pokud v jednotlivých obcích klesl počet kandidátů ucházejících se o zastupitelský mandát, klesla významně i volební účast. Zejména v malých obcích docházelo často k situacím, kdy bylo o výsledku rozhodnuto předem, neboť v nabídce byla pouze jedna kandidátní listina s rovným počtem kandidátů, jako byl počet volených mandátů. Přesto však bylo dosahováno vyšších hodnot volební účasti než například v okresním městě. Zároveň při navýšení volební nabídky významně stoupla i volební účast.

Odpovědi na poslední výzkumnou otázku se věnuje kapitola Zastoupení žen v komunální politice v okrese Česká Lípa. S výjimkou nepatrného poklesu mezi volbami v roce 2010 a 2014 zaznamenávaly ženy na kandidátkách v okrese nárůst co do počtu. Podíl žen na kandidátních listinách v okrese převyšuje celorepublikové průměry v jednotlivých volbách o několik procent. V porovnání s celou Českou republikou má okres Česká Lípa větší procentuální zastoupení žen mezi zvolenými zastupiteli. Rostoucí trend počtu zastupitelek v okrese zaznamenal nepatrný pokles ve volbách v roce 2006. Vývoj počtu kandidátek i zastupitelek v celé republice má rostoucí charakter v celém sledovaném období.

Výzkum provedený v rámci diplomové práce dospěl kromě odpovědí na výzkumné otázky k následujícím výsledkům. Nejprve se práce věnuje volební účasti v komunálních volbách. Volební účast v celém okrese nepřevýšila v žádných komunálních volbách celorepublikový průměr. Nejvyššího rozdílu mezi okresními hodnotami a celorepublikovými bylo dosaženo v prvních sledovaných volbách v roce 1994 – více než 9%. Nejmenší rozdíl byl ve volbách v roce 2002 – necelých 5,5%. Nejmenší volební účasti v celém okrese dosahovalo vždy okresní město Česká Lípa. Pouze ve dvou případech ze šesti volební účast převýšila hodnotu 30% – v roce 1994 (40,16%) a v roce 2010 (32,61%). Ani v jedné z obcí nebyla volební účast absolutní. Nejvyšší volební účasti v celém sledovaném období v komunálních volbách byla v obci Svojkov ve volbách v roce 1994 – 91,18%.

Dále byl sledován rozdíl volební účasti v po sobě jdoucích komunálních volbách. V celém sledovaném období k největšímu poklesu došlo v roce 1998 v obci Chotovice – o 45,93%. V tomto případě bylo o výsledku rozhodnuto předem. Voličům byla k dispozici pouze jedna kandidátní listina s přesným počtem kandidátů, kolik jich mělo být zvoleno. Největší nárůst volební účasti byl v obci Polevsko mezi volbami v letech 2010 a 2014. V roce 2010 bylo o výsledku rozhodnuto předem, nárůst v roce 2014 byl způsoben opětovným navýšením volební nabídky, která vzrostla na dvojnásobek.

Srovnání volební účasti všech druhů voleb (komunální volby, volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, volby prezidenta republiky, krajské volby, volby do Senátu Parlamentu ČR a volby do Evropského Parlamentu), které proběhly na území okresu, přineslo tyto výsledky. Komunální volby se dle volební účasti pohybují mezi volbami prvního a druhého řádu, blíže však mají k volbám prvořadým. V sestaveném pořadí voleb dle volební účasti za celý okres se na prvních čtyřech místech umístily volby do poslanecké sněmovny. Dále tento druh voleb obsadil sedmou a osmou pozici. Volby prezidenta republiky se umístily na pátém a devátém místě, komunální volby na šestém místě a na místech desátém až čtrnáctém. Zbylé pozice si rozdělily volby do krajského zastupitelstva, senátu a Evropského parlamentu. Rozptyl volební účasti během jednotlivých druhů voleb je následující: volby do poslanecké sněmovny 51,75 – 71,88%, prezidentské volby 50,46 - 53,16%, komunální volby 38,61 – 52,94%, krajské volby 25,24 – 33,56%, senátní volby 12,19 – 32,81% a volby do Evropského Parlamentu 14,05 – 22,11%. V celém sledovaném období ve všech volebních aktech lze nalézt pouze čtyři případy absolutní volební účasti. Všechny případy byly ve volbách do poslanecké sněmovny. V roce 1994 byla 100% účast v obci Svojkov, v roce 1998 v obci Zahrádky a v roce 2002 v obcích Kvítkov a Velenice.

Celkové výsledky v jednotlivých komunálních volbách jsou zkoumány z hlediska navrhujících stran. Neotřesitelnou pozici mají v okrese nezávislí kandidáti všech forem, počtem kandidátů i získaných mandátů několikanásobně převyšují nejsilnější velké parlamentní strany. V každých komunálních volbách téměř polovinu všech kandidátů tvořili nezávislí, kteří získali dvě třetiny možných zastupitelských míst. Nejvýraznější postavení z velkých stran má v okrese KSČM, které může v celém sledovaném období

konkurovat jen ODS. Od svého vzniku v roce 2008 i přes malý počet kandidátů získávají SLK po nezávislých kandidátech největší počet mandátů v komunálních volbách.

Podíl žen na kandidátních listinách v okrese v jednotlivých volebních aktech vždy o několik procent převyšuje celorepublikové hodnoty. Trend vývoje počtu kandidátek je rostoucí s výjimkou posledních voleb, kdy došlo k poklesu. Počet žen na kandidátních listinách se za dvacet let navýšil téměř na trojnásobek. Podíl zvolených žen v okrese také o několik procent převyšuje celorepublikový průměr. V prvních sledovaných volbách byla téměř čtvrtina mandátů obsazena ženami, v průběhu sledovaného období se tento poměr zvýšil o více než deset procent.

Výsledky Stanislava Balíka v práci *Okresy na severu* jsou do jisté míry obdobné jako výsledky předkládané diplomové práce, a to i přes jedinečnost jednotlivých okresů v některých aspektech. Z výsledků diplomové práce je patrné, že teorii Stanislava Balíka, které se práce věnovala, je možné do jisté míry uplatnit i v jiném periferním okrese České republiky. Míra uplatnitelnosti závisí mimo jiné i na sídelní struktuře regionu. Sídelní struktura okresů Šumperk a Jeseník je srovnatelná s okresem Česká Lípa. V každém z okresů je velký počet malých obcí, průměrná velikost obce je ve všech třech okresech okolo 1700 obyvatel. V sídelní struktuře například spočívá vliv a postavení nezávislých kandidátů, respektive na druhé straně vliv a postavení velkých stran.

8 Seznam použitých zdrojů

Literatura

ADAMOVIÁ, Karolina, KRŽKOVSKÝ, Ladislav. *Politologie*. Vyd. 1. Praha: CODEX Bohemia, 1997. 381 s. ISBN 80-85963-22-1.

BALÍK, Stanislav. *Okresy na severu: Komunální politika v okresech Šumperk a Jeseník v letech 1989 – 2006*. Vyd. 1. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008. 198 s. ISBN 978-80-7325-174-1.

BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, a.s., 2009. 256 s. ISBN 978-802-4729-084.

CABADA, Ladislav, KUBÁT, Michal. *Úvod do studia politické vědy*. Vyd. 2. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. 494 s. ISBN 80-864-3263-7.

ČMEJREK, Jaroslav. *Obce a regiony jako politický prostor*. Vyd. 1. Praha: Alfa Nakladatelství, 2008. 165 s. ISBN 978-808-7197-004.

ČMEJREK, Jaroslav, BUBENÍČEK, Václav, ČOPÍK, Jan. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: Specifika politického života v obcích ČR*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. 240 s. ISBN 978-80-247-3061-5.

ČMEJREK, Jaroslav, BUBENÍČEK, Václav, LUHANOVÁ, Markéta. *Politika v regionálním rozvoji: úvod do studia*. Vyd. 1. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2005. 164 s. ISBN 80-213-1157-6.

DOČEKALOVÁ, Pavla, ŠVEC, Kamil a kol. *Úvod do politologie*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. 264 s. ISBN 978-80-247-2940-4.

JELLINEK, Georg. *Všeobecná státověda*. Praha: J. Leichter, 1906. 866 s. [online]. Dostupné z: <http://kramerius4.nkp.cz/search/i.jsp?pid=uuid:c7c591b0-0766-11e4-b1a4-005056827e52>.

JÜPTNER, Petr. *Recenze: Stanislav Balík: „Okresy na severu. Komunální politika v okresech Šumperk a Jeseník v letech 1989–2006.“ – Jan Čmejrek: „Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR.“*. In *Acta Politologica*, roč. I, č. 1, 2009, s. 94 – 97. ISSN 1803-8220.

KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007. 399 s. ISBN 978-807-2016-655.

LEBEDA, Tomáš. *Komunální volby klamou. Krátké zastavení nad problematickými aspekty volebního systému pro obecní zastupitelstva*. In *Acta Politologica*, roč. I, č. 3, 2009, s. 332 – 344. ISSN 1803-8220.

RYŠAVÝ, Dan, ŠARADÍN, Pavel. *Zastupitelé českých měst a obcí v evropské perspektivě*. Vyd. 1. Praha: SLON, 2011. 192 s. ISBN 978-80-7419-042-1.

ŠARADÍN, Pavel. *Volební účast ve volbách do obecních zastupitelstev v ČR*. In *Středoevropské politické studie*, roč. VI, č. 2-3, 2004. Dostupné z: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=198>.

ŠVEC, Kamil. *Recenze: Balík, Stanislav: „Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky.“*. In *Acta Politologica*, roč. II, č. 1, 2010, s. 94 – 97. ISSN 1803-8220.

VRÁBLÍKOVÁ, Kateřina. *Politická participace – koncepty a teorie*. In *Politologický časopis*, roč. XV, č. 4, 2008, s. 366 – 387.

ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*. Vyd. 1. Praha: Libri, 1996. 512 s. ISBN 80-85983-11-7.

Elektronické zdroje

Charakteristika okresu Česká Lípa. *Český statistický úřad* [online]. Aktualizováno dne 25. 3. 2014 [cit. 2014-11-10]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_cl.

Kontaktní pracoviště česká lípa. *Analýza vývoje trhu práce v okrese Česká Lípa*. Česká Lípa, 2013. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/lbk/kop/ceska_lipa/zprava_o_situaci_na_trhu_prace.

Lidé na MU. *Masarykova univerzita* [online]. [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://www.muni.cz/people/12180/cv>.

Města a obce online: Liberecký kraj. *Města a obce* [online]. [cit. 2014-11-10]. Dostupné z: http://mesta.obce.cz/zs-kraj/vyhledat_kraj-78.htm.

Statistický lexikon obcí 2013. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2014-11-10]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/p/4116-13>.

Volby.cz. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2014-12-19]. Dostupné z: <http://www.volby.cz/>.

Vyhledávání v zákonech. Portál veřejné správy [online]. [cit. 2014-11-15]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/?path=/portal/obcan/>.

Právní předpisy

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecních zřízeních), ve znění pozdějších předpisů. [online]. [cit. 2014-11-10]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/?path=/portal/obcan/>.

Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. [online]. [cit. 2014-11-10]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/?path=/portal/obcan/>.

9 Přílohy

Seznam příloh

Příloha 1 - Počet obyvatel v jednotlivých obcích okresu Česká Lípa k 31. 12. 2013.....	73
Příloha 2 – Oficiální webové stránky obcí okresu Česká Lípa.....	74
Příloha 3 - Seznam zkratk politických subjektů.....	76
Příloha 4 - Volební účast v jednotlivých obcích okres Česká Lípa ve volbách v letech 1994 – 2014 (v %).....	78
Příloha 5 - Volební účast v jednotlivých obcích okres Česká Lípa ve volbách v letech 1994 – 2014 (v %).....	81

Příloha 1 - Počet obyvatel v jednotlivých obcích okresu Česká Lípa k 31. 12. 2013

Obec	Počet obyvatel	Obec	Počet obyvatel
Bezděz	303	Nový Bor	11 962
Blatce	103	Nový Oldřichov	787
Blíževedly	667	Okna	302
Bohatice	217	Okrouhlá	554
Brniště	1 360	Pertoltice pod Ralskem	387
Cvikov	4 405	Polevsko	371
Častolovice	98	Provodín	721
Česká Lípa	36 805	Prysk	448
Doksy	5 199	Radvanec	168
Dubá	1 764	Ralsko	2 072
Dubnice	651	Skalice u České Lípy	1 487
Hamr na Jezeře	393	Skalka u Doks	159
Holany	504	Sloup v Čechách	713
Horní Libchava	731	Slunečná	131
Horní Police	709	Sosnová	714
Chlum	244	Stráž pod Ralskem	4 021
Chotovice	170	Stružnice	970
Jablonné v Podještědí	3 672	Stvolínky	343
Janovice v Podještědí	91	Svojkov	226
Jestřebí	834	Svor	658
Kamenický Šenov	4 034	Tachov	205
Kozly	150	Tuhaň	271
Kravaře	803	Velenice	177
Krompach	151	Velký Valtinov	190
Kunratice u Cvikova	616	Volfartice	678
Kvítkov	230	Vrchovany	110
Luka	95	Zahrádky	706
Mařenice	344	Zákupy	2 810
Mimoň	6 577	Žandov	1 986
Noviny pod Ralskem	293	Ždírec	132

Zdroj - Statistický lexikon obcí 2013

Příloha 2 – Oficiální webové stránky obcí okresu Česká Lípa

Obec	Oficiální webové stránky
Bezděz	http://www.bezdez.cz/
Blatce	http://blatce.cz/
Blíževedly	http://blizevedly.liberecko.com/
Bohatice	http://www.bohatice.cz/
Brniště	http://brniste.cz/
Cvikov	http://www.cvikov.cz/
Častolovice	
Česká Lípa	http://www.mucl.cz/
Doksy	http://www.doksy.com/
Dubá	http://www.mestoduba.cz/
Dubnice	http://dubnice.ic.cz/
Hamr na Jezeře	http://obechemr.cz/
Holany	http://www.holany.cz/
Horní Libchava	http://www.obechornilibchava.cz/
Horní Police	http://www.hornipolice.cz/
Chlum	http://www.ou-chlum.cz/
Chotovice	http://www.obecchotovice.cz/
Jablonné v Podještědí	http://www.jablonnevp.cz/
Janovice v Podještědí	http://www.janovicevpodjestedi.cz/
Jestřebí	http://www.jestrebi.eu/
Kamenický Šenov	http://www.kamenicky-senov.cz/
Kozly	http://www.oukozly.cz/
Kravaře	http://new.kravarecl.cz/
Krompach	http://www.obec-krompach.cz/
Kunratice u Cvikova	http://www.kunraticeucvikova.eu/
Kvítkov	http://www.kvitkov.cz/
Luka	http://www.obecluka.cz/
Mařenice	http://www.obecmařenice.cz/
Mimoň	http://mestomimon.cz/
Noviny pod Ralskem	http://www.novinypodralskem.cz/
Nový Bor	http://www.novy-bor.cz/
Nový Oldřichov	http://www.obecnovyoldrichov.cz/
Okna	http://obecokna.cz/
Okrouhlá	http://www.ouokrouhla.cz/
Pertoltice pod Ralskem	http://pertoltice.cz/
Polevsko	http://www.polevsko.info/

Obec	Oficiální webové stránky
Provodín	http://www.obec-provodin.cz/
Prysk	http://www.prysk.cz/
Radvanec	http://www.radvanec.cz/
Ralsko	http://www.mestoralsko.cz/
Skalice u České Lípy	http://www.skaliceuceskelipy.cz/
Skalka u Doks	http://www.ouskalka.cz/
Sloup v Čechách	http://www.obecsloupvcechach.cz/
Slunečná	http://www.slunecna.info/
Sosnová	http://www.sosnova.org/
Stráž pod Ralskem	http://www.strazpr.cz/
Stružnice	http://www.obecstruznice.cz/
Stvolínky	http://www.obec-stvolinky.cz/
Svojkov	http://svojkov.sweb.cz/
Svor	http://www.obecsvor.cz/
Tachov	http://www.obectachov.cz/
Tuhaň	http://www.obec-tuhan.cz/
Velenice	http://www.velenice-cl.cz/
Velký Valtinov	http://www.velkyvaltinov.cz/
Volfartice	http://www.volfartice.cz/
Vrchovany	http://obecvrchovany.cz/
Zahrádky	http://www.zahradkycl.cz/web/

Zdroj – Města a obce online

Příloha 3 - Seznam zkratk politikých subjektů

ANO	ANO 2011
ČMSS	Českomoravská strana středu
ČS	Česká Suverenita
ČSNS	Česká strana národně sociální
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
DEU	Demokratická unie
DRS	Demokratická regionální strana
DŽJ	Důchodci za životní jistoty
FP-HNPD	Fair play - HNPD
HA	Humanistická aliance
HNHRM	Hnutí nezávislých za harmonický rozvoj obcí a měst
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
KS	Konzervativní strana
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
LB	Levý blok
LEV 21	LEV 21 - Národní socialisté
LSNS	Liberální strana národně sociální
MO	Mimoňská obroda
NEZ	NEZÁVISLÍ
NEZDEM	Nezávislí demokraté
NK	Nezávislí kandidáti
NS	Národní strana
ODA	Občanská demokratická aliance
ODS	Občanská demokratická strana
OHM	Občanské hnutí pro Mimoň
PHZ	Politické hnutí Změna
Piráti	Česká pirátská strana
Rep	Republikáni
RDSS	Romská demokratická sociální strana
ROI ČR	Romská občanská iniciativa ČR
S-ČC	SMĚR - česká cesta
SD(OH)	Svobodní demokraté (Občanské Hnutí)
SDČR	Sdružení důchodců České republiky
SLK	Starostové pro Liberecký kraj
SN	Sdružení nestraníků
SNK ED	Sdružení nezávislých kandidátů Evropští demokraté
SOS	Strana pro otevřenou společnost
SPOZ	Strana Práv Občanů ZEMANOVCI
SPR-RSČ	Sdružení pro republiku - Republikánská strana Československa
SPŽR ČR	Strana podnikatelů, živnostníků a rolníků České republiky
SRP	Strana rovných příležitostí
SS ČR	Strana soukromníků České republiky

S-SHČ	Spolehnutí - Společné hnutí českolipanů
SSO	Strana svobodných občanů
S-SZR	Suverenita - Strana zdravého rozumu
STAN	Starostové a nezávislí
SV-SOS	Strana venkova - spojené občanské síly
SZ	Strana zelených
SŽJ	Strana za životní jistoty
TOP 09	TOP 09
UPSZ	Unie pro sport a zdraví
US-DEU	Unie svobody - Demokratická unie
VPB	Volte Pravý Blok
VPM	Volba pro město
VS	VLASTENECKÁ STRANA
VV	Věci veřejné
ZS	Zemědělská strana

Příloha 4 - Volební účast v jednotlivých obcích okres Česká Lípa ve volbách v letech 1994 – 2014 (v %)

Obec	PS 1996	PS 1998	PS 2002	PS 2006	PS 2010	PS 2013	K 2000	K 2004	K 2008	K 2012	P 2013 I.	P 2013 II.
Bezděz	75,43	75,98	61,97	60,33	53,7	51,31	35,94	29,13	37,04	33,21	55,64	52,99
Blatce	77,36	84,91	68,89	76,92	77,91	74,49	35,71	19,61	53,13	46,43	62,07	63,33
Blíževedly	70,07	68,31	42,5	51,05	44,98	43,19	16,93	14,94	22,05	21,06	45,01	44,25
Bohatice	67,24	66,96	48,67	58,33	62,5	47,31	38,39	32,76	36,72	34,59	50,31	55,35
Brniště	79,67	74,41	56,41	54,44	49,86	50,27	26	24,33	27,01	30,04	52,13	52
Cvikov	74,92	69,77	55,15	58,05	55,13	52,4	29,18	27,87	35,74	32,92	54,2	50,78
Častolovice	94,87	90,91	72,55				56,82	62				
Česká Lípa	66,91	64,53	48,78	55,2	53,42	49,57	24,21	23,77	32,43	30,74	50,03	47,7
Doksy	73,71	70,96	54,05	61,78	59,82	55,29	30,4	28,11	38,67	31,73	57,74	56,64
Dubá	71,21	75,35	51,55	55,23	53,72	50,81	19,58	22,71	29,75	27,25	54,3	51,25
Dubnice	84,9	78,48	64,73	66,05	68,35	60,35	39,95	33,88	43,83	44,55	59,92	55,38
Hamr na Jezeře	84,91	76,14	62,94	64,56	56,85	59,69	41,44	34,56	35,87	37,62	63,38	59,18
Holany	73,84	73,01	46,17	53,79	55,13	46,48	22,73	20,92	26,45	27,82	50,12	44,92
Horní Libchava	79,31	75,4	56,37	63,82	67,59	65,06	25,78	28,66	43,18	40,7	66,24	63,19
Horní Police	83,3	78,2	65,73	63,92	62,25	61,24	37,42	35,11	37,99	43,11	65,04	56,58
Chlum	70,56	81,44	42,65	55,96	46,23	45,27	35,89	18,62	31,84	25,37	44,22	42
Chotovice	87,76	71,84	58,88	70,73	72,31	65,41	25,96	23,14	45,8	43,8	61,79	67,2
Jablonné v Podještědí	76,76	74,37	53,61	59,46			31,09	25,62				
Janovice v Podještědí	85,48	80	62,69	75,81			25	33,9				
Jestřebí	70,31	63,9	42,86	49,3	51,07	48,9	25,49	17,81	30,43	29,23	51,2	45,86
Kamenický Šenov	76,19	70,96	54,56	60,43	54,29	51,1	24,85	27,26	32,19	29,15	51,18	49,58

Obec	PS 1996	PS 1998	PS 2002	PS 2006	PS 2010	PS 2013	K 2000	K 2004	K 2008	K 2012	P 2013 I.	P 2013 II.
Kozly	88,3	82,65	81,25	75	61,47	69,3	58,06	42,16	45,79	49,54	76,11	55,86
Kravaře	74,43	74,63	52,16	49,27	48,55	50,61	23,33	20,82	30,25	29,49	50,53	49,85
Krompach	78,26	80,92	69,85	66,01	68,92	68,94	36,45	29,66	38,06	38,52	65,44	61,27
Kunratice u Cvikova	79,43	67,96	60,84	62,33	59	49,79	25,53	27,46	40,82	30,37	54,64	55,44
Kvítkov	73,96	76,92	100	65,41	70,44	62,57	33,04	23,02	40,26	42,37	61,24	55,87
Luka	68,35	66,22	57,69	60,71	50,62	52,44	47,22	37,18	28,05	40,91	56,98	58,14
Mařenice	81,17	86,56	66,55	68,77	66,67	65,2	25,22	24,07	38,49	40,38	55,76	55,6
Mimoň	71,29	66,42	50,13	54,16	50,26	48,88	23,81	22,61	30,18	29,38	49,19	46,21
Noviny pod Ralskem	89,25	82,99	70,41	67,96	67,28	60,33	31,44	20,79	45,89	36,36	69,1	62,23
Nový Bor	76,08	73,85	54,98	62,98	61,23	56,86	29,14	27,54	37,86	34,38	58,43	56,12
Nový Oldřichov	73,08	74,26	54,75	62,75	57,34	51,59	22,5	28,86	30,17	34,47	56,8	50,56
Okna	72,77	68,66	53,95	67,54	57,03	54,66	36,87	41,67	45,69	39,67	61,63	64,29
Okrouhlá	85,17	73,05	61,83	73,67	70,04	62,79	48,04	37,14	54,65	43,51	65,94	62,47
Pertoltice pod Ralskem	76,44	65,47	56,28	51,33	49,32	51,47	30,26	27,53	34,28	24,25	47,7	49,83
Polevsko	82,27	79,06	64,58	73,33	65,09	63,17	37,7	31,18	39,1	32,46	57,29	62,42
Provodín	71,7	64,96	45,77	51,97	52,61	53,57	26,17	22,3	28,95	33,98	52,98	52,17
Prysk	83,01	79,22	62,73	67,04	62,89	57,82	24,51	23,33	34,28	47,53	56,71	52,99
Radvanec	85,71	79,35	64,95	73,91	73,88	71,74	29,89	40,43	41,12	36,92	75,19	73,85
Ralsko	74,72	64,56	36,74	41,28	40,06	37,96	22,46	19,41	22,91	26,51	39,11	35,12
Skalice u České Lípy	76,82	70,45	54,98	62,51	58,95	52,2	30,29	27,65	33,7	37,72	53,83	51,09
Skalka u Doks	80	66,98	59	59,84	65,15	62,24	35,24	25	36,8	37,78	65,15	59,4
Sloup v Čechách	83,27	78,06	59,87	61,58	63,97	58,48	36,44	30,87	34,61	33,11	58,92	54,51

Obec	PS 1996	PS 1998	PS 2002	PS 2006	PS 2010	PS 2013	K 2000	K 2004	K 2008	K 2012	P 2013 I.	P 2013 II.
Slunečná	82,98	90,32	84,48	83,1	89,01	76,85	52,17	49,09	58,02	57,43	70	72,82
Sosnová	81,7	77,28	65,14	72,13	65,65	65,03	31,29	35,52	50,17	39,04	68,54	60,3
Stráž pod Ralskem	62,85	59,28	43,39	50,69	49,4	46,42	21,62	18,91	25,45	24,4	50	45,78
Stružnice	68,7	65,93	52,37	58,18	51,89	52,56	28,06	28,76	32,31	38,1	56,03	49,75
Stvolínky	80,12	71,58	56,88	52,7	53,97	52,81	26,7	25,45	35,12	27,84	58,11	47,76
Svojkov	100	81,93	70,33	60,36	70,34	73,6	44,16	40	52,27	54,82	67,06	67,07
Svor	81,22	70,16	56,83	61,52	60,08	58,79	30,02	33,47	36,5	39,74	65,04	61,25
Tachov	68,85	68,57	40,66	57,52	54,76	40,74	25,35	27	27,12	42,96	50,72	58,52
Tuhaň	65,5	61,74	45,69	44,35	54,22	60,66	25,42	14,81	33,03	39,13	55,93	64,68
Velenice	80,77	81,25	100	67,59	51,05	55,26	33,57	22,14	27,7	31,03	66,89	58
Velký Valtinov	86,15	80,45	56,86	60	58,78	53,94	26,17	29,53	38,82	40,61	59,64	52,1
Volfartice	64,77	61,78	43,54	55,99	48,93	50,74	16,06	16,09	22,22	21,85	48,42	42,62
Vrchovany	86,67	78,67	64,86	59,52	52,87	61,9	43,24	27,03	34,52	40,96	73,49	70,24
Zahrádky	76,94	100	54,19	55,06	56,5	50,52	29,91	25,42	32,53	33,7	58,26	52,93
Zákupy	75,97	68,17	51,6	53,96	52,7	52,39	29,44	26,92	35,66	40,44	55,4	51,14
Žandov	76,53	68,16	54,19	56,79	50,98	49,43	30,48	26,91	33,5	31,17	53	47,48
Ždírec	90,77	81,58	61,8	58,24	73,91	58,33	29,11	23,33	38,3	35,11	65,26	61,86
Okres	71,88	68,62	51,75	57,4	55,09	51,86	26,6	25,24	33,56	32,01	53,16	50,46
ČR	76,41	74,03	58	64,47	62,6	59,48	33,64	29,62	40,3	36,89	61,31	59,11

Zdroj - Český statistický úřad (voby.cz)

Příloha 5 - Volební účast v jednotlivých obcích okres Česká Lípa ve volbách v letech 1994 – 2014 (v %)

Obec	EP 2004	EP 2009	EP 2014	S 1996 I.	S 1996 II.	S 2002 I.	S 2002 II.	S 2008 I.	S 2008 II.	S 2014 I.	S 2014 II.
Bezděz	35,68	30,12	20,88	32,02	27,19	23,89	29,65	36,21	31,78	80,14	14,44
Blatce	20	34,38	32,95	32,61	30,43	50	43,14	53,13	30,77	54,55	25
Blíževedly	14,31	18,93	7,24	21,62	18,2	10,14	15,9	21,08	16,02	30,36	6,88
Bohatice	33,33	27,91	18,29	23,01	17,7	25	28,45	36,43	33,33	44,38	7,69
Brniště	19,25	18,84	10,48	29,9	26,24	18,01	20,91	26,55	23,33	31,24	9,02
Cvikov	22,3	21,42	14,4	30,35	26,24	21,87	31,06	34,91	26,05	31,44	10,74
Častolovice	52,94			63,16	47,37	55,56	76,36				
Česká Lípa	20,41	20,21	12,83	27,59	24,44	19,91	24,29	32,27	27,58	26,88	11,77
Doksy	24,9	23,87	17,59	32,93	30,5	20,83	28,58	38,42	35,73	40,64	22,53
Dubá	20,89	19,12	14,43	25,32	21,87	20,49	27,7	29,75	22,63	37,58	12,89
Dubnice	26,71	30,45	12,86	30,38	24,81	29,71	49,88	43,83	25,15	36,89	9,53
Hamr na Jezeře	36,19	36,01	14,55	31,86	32,02	29,24	39,29	35,14	34,78	30,49	11,85
Holany	20,05	13,48	10,77	25,24	19,42	16,39	26,78	25,69	19,85	24,82	4,77
Horní Libchava	20,32	28,54	16,43	27,92	22,82	22,88	41,42	43,18	33,84	52,14	18,68
Horní Police	29,92	26,19	17	42,19	42,86	32,6	53,39	36,87	27,56	41,23	12,84
Chlum	23,59	26,11	15,58	41,75	26,77	25,12	20,29	32,34	20,4	34	15
Chotovice	27,5	35,66	20,66	34,02	42,27	28,7	39,81	45,8	43,85	57,38	27,87
Jablonné v Podještědí	23,77			31,33	25,9	20,85	27,69	34,87	26,47	29,51	9,58
Janovice v Podještědí	24,19			27,87	27,87	24,62	32,31	51,52	43,28	42,86	25
Jestřebí	16,58	22,46	9,94	21,86	17,21	17,52	29,58	30,43	23,87	32,81	9,91
Kamenický Šenov	23	21,11	12,42	30,57	31,75	22,38	29,33	31,71	24,53	28,53	13,27

Obec	EP 2004	EP 2009	EP 2014	S 1996 I.	S 1996 II.	S 2002 I.	S 2002 II.	S 2008 I.	S 2008 II.	S 2014 I.	S 2014 II.
Kozly	44,44	36,36	20	30	25,56	40	59,18	39,25	41,12	70,18	29,2
Kravaře	18,46	18,13	13,22	32,82	36,02	22,26	31,83	29,78	24,35	39,3	11,35
Krompach	32,2	33,58	30,08	42,57	33	22,52	62,16	37,13	31,3	57,6	43,2
Kunratice u Cvikova	22,82	18,58	10,19	29,2	28,47	25,24	34,67	40,36	26,76	41,23	7,4
Kvítkov	21,14	29,68	17,84	43,3	36,08	22,66	31,25	40,91	37,66	42,78	14,44
Luka	38,16	26,51	6,1	32,47	27,27	38,46	39,74	26,83	25,61	27,91	6,98
Mařenice	26,12	31,03	21,11	32,54	25,24	20,52	32,75	37,6	22,31	50	12,31
Mimoň	19,55	19,65	12,64	26,23	24,96	18,88	23,09	30	23,63	26,51	9,38
Noviny pod Ralskem	30,05	20,48	17,15	35,14	34,59	32,82	23,98	44,17	33,01	51,45	14,52
Nový Bor	24,59	24,39	16,27	34,22	32,32	21,98	31,64	37	29,47	31,92	17,6
Nový Oldřichov	22,8	24,96	16,03	26,51	24	20,68	41,05	29,74	23,09	39,17	18,04
Okna	32,6	26,67	16,12	25,64	27,86	22,91	27,43	47,41	36,21	41,32	17,36
Okrouhlá	36,57	33,77	21,23	39,05	41,82	31,55	46,52	54,65	41,04	65,19	50,84
Pertoltice pod Ralskem	25,81	17,36	13,61	31,65	22,02	23,08	20,6	32,86	22,61	32,19	13,13
Polevsko	35,97	24,76	18	35,41	31,58	30,77	50,38	39,1	32,37	50,83	26,07
Provodín	19,51	23,72	13,21	25,77	21,42	16,43	22,02	28,77	23,8	35,73	9,18
Prysk	23,12	26,18	16,47	27,49	23,71	17,24	20,63	30,03	20,96	32,03	17,22
Radvanec	37,27	33,33	24,48	41,67	47,62	31,87	38,46	41,12	38,53	64,54	23,94
Ralsko	15,15	14,31	10,99	37,39	23,01	10,38	12,06	22,91	15	21,77	5,43
Skalice u České Lípy	20,2	17,69	11,61	28,02	27,08	21,38	38,73	31,94	23,61	34,51	14,07
Skalka u Doks	29,81	22,4	14,71	28,71	21,78	25	24,74	35,2	24	40,58	17,39
Sloup v Čechách	32,41	22,26	15,75	44,12	36,29	28,67	37,07	35,5	26,99	48,12	19,38

Obec	EP 2004	EP 2009	EP 2014	S 1996 I.	S 1996 II.	S 2002 I.	S 2002 II.	S 2008 I.	S 2008 II.	S 2014 I.	S 2014 II.
Slunečná	38,6	42,05	33,93	48,72	41,03	72,22	71,15	56,79	58,02	47,27	21,82
Sosnová	27,01	31,86	17,65	44,77	27,2	28,67	37,31	50	41,6	48,63	18,4
Stráž pod Ralskem	20,59	22,23	12,16	24,35	21,34	19,82	21,7	23,82	19,72	23,63	8
Stružnice	21,55	20,72	15,55	30,13	24,88	25,26	29,9	30,79	27,18	37,75	14,18
Stvolínky	23,42	26,64	12,08	35,12	34,91	27,1	35,51	34,3	32,23	50,75	9,02
Svojkov	31,13	38,24	28,65	37,31	50,75	35,79	44,21	51,52	35,61	56,52	32,42
Svor	25,85	21,6	17,69	35,94	31,77	21,37	32,66	36,59	26,02	40,67	20,15
Tachov	20,59	24,11	14,39	39,66	20,69	21,35	23,6	27,12	23,73	27,46	20,42
Tuhaň	20,58	21,88	27,11	22,83	21	19,48	21,21	33,48	24,89	52,65	28,76
Velenice	13,48	25,52	6,71	44,53	24,22	19,42	23,74	27,03	21,23	47,37	13,16
Velký Valtinov	23,84	22,37	14,29	34,11	29,55	22,15	26,85	38,16	29,14	31,37	15,69
Volfartice	14,57	13,97	7,55	19,74	16,1	16,34	20,93	20,99	13,49	29,4	5,6
Vrchovany	22,67	30,23	14,29	46,05	38,16	38,03	38,03	34,52	36,9	48,78	23,17
Zahrádky	19,79	25,34	14,81	33,8	25,41	25,81	30,43	32,25	25,56	37,63	12,37
Zákupy	24,04	22,06	15,92	32,99	26,11	26,02	33,33	34,57	27,23	38,8	15,14
Žandov	23,15	20,83	15,05	33,89	28,19	22,53	27,14	33,08	24,47	31,36	12,06
Ždírec	23,6	32,98	21,88	98,48	37,31	26,67	37,78	38,3	37,23	46,32	17,89
Okres	22,11	21,69	14,05	29,56	26,52	19,75	26,36	32,81	25,99	30,92	12,19
ČR	28,32	28,22	18,2	35,03	30,63	24,1	32,55	39,52	29,85	38,62	16,69

Zdroj - Český statistický úřad (voby.cz)

